

tals com el mapa internacional dels mars, l'estudi de la determinació cartogràfica, l'associació internacional geodèsica, l'arxiu internacional de geografia, etc., etc.

Aquestes són, lleugerament indicades, les tasques que ha d'acomplir el Servei Geogràfic de Catalunya per a desempenyar dignament la funció nacional i internacional que demanen les necessitats econòmiques, culturals, polítiques i administratives de Catalunya. Però seria somniar el pensar que el migrat servei actual, amb un director i cinc delineants mal pagats, pugui desempenyar aquesta gran funció. L'interès i el nom de Catalunya demanen que es doni per fi la importància indispensable a aquest servei, dotant-lo dels elements econòmics, morals i materials indispensables en qualsevol país civilitzat, que li permetin l'aplega de material topogràfic i de personal tècnic que necessita, pensant, en fi, que si Catalunya, potser, no necessita encara un servei geogràfic tan important com altres països de la seva magnitud superficial (com Bèlgica, Holanda i Dinamarca), no pot continuar, però, en l'estat actual que aviat semblaria ridícul un cop tota la responsabilitat de les coses nostres sigui del Govern de Catalunya.

M. FERRER DE FRANGANILLO
Director del Servei Cartogràfic

Mapes topogràfics moderns de Catalunya

Considerant de la més alta conveniència que la nostra gent se sàpiga de cor els mapes del nostre país que avui tenim utilitzables, moderns per la data o per la seva valor encara actual, i davant de què d'uns quants anys ençà, a partir de la creació del Servei Geogràfic de Catalunya, per la Mancomunitat, ha anat nodrint-se bastant ràpidament la cartografia de les terres catalanes (molt especialment pels serveis d'Estat espanyols, que fins aleshores no ens havien donat més que el mapa militar itinerari i encara sense acabar), creguérem d'utilitat en el si de l'entusiasta i acollidor Club Excursionista de Gràcia de donar una relació tan documentada com ens fos possible dels mapes que tenim disponibles, fent costat a una exposició que resultés una continuació digna d'aquella esplèndida manifestació de la cartografia de Catalunya que l'any 1919 realitzà el benemèrit Centre Excursionista de Catalunya (1). I el present treball és aquella mateixa catalogació posada al dia.

Com podreu veure, i per donar una situació resumida, entre els mapes en formació, corresponents a les terres de parla catalana, tenim el de l'«Instituto Geográfico Catastral y de Estadística» que en pocs anys, i a conseqüència de la unificació de treballs cartogràfics dels serveis de l'Estat ordenada en 1923, ens ha donat un bon nombre de fulls, i fa esperar que no tardarem gaires anys a tenir-lo completat.

En canvi, per ara, és aturada a les nostres regions la publicació de l'excel·lent mapa de França a la mateixa escala, del qual solament han aparegut corresponents al nostre territori tres fulls costers (i alguna cosa més en les minutes d'aixecaments topogràfics que serveixen de base a aquell mapa).

L'Estat Major espanyol, abans de 1923, ens donà a escala de 1/100000 les illes Balears completes en tretze fulls, i tres més d'escaducers corresponents a la Catalunya continental. També publicà, l'any 1927, vint-i-set fulls de la zona fronterera a 1/20000. Aquests treballs avui estan suspesos.

Per la part de França, tenim complets el mapa anomenat de l'Estat Major a 1/80000, i el del Ministeri de l'Interior a 1/100000, ambdós sense corbes de nivell, i el de 1/200000 amb corbes.

Però el mapa més esperançador per a nosaltres, malgrat d'ésser format amb pocs treballs propis de camp i de reduir-se als límits arbitraris de la petita Catalunya administrativa, és el del Servei Geogràfic de Catalunya, a escala de 1/100000, per les seves altes qualitats d'execució i d'una manera especial per ésser fet en la nostra llengua. Solament vuit fulles pogueren ésser acabades, abans de la suspensió causada pel trastorn polític de l'any 1923. Foren una promesa que ara esperem veure acomplerta aviat.

I per acabar d'arrodonir la idea de l'estat general de la cartografia de Catalunya, ens cal prendre en consideració les cartes hidrogràfiques i uns quants mapes parcials meritíssims, com els d'en Brossa, el del Montseny, el d'Andorra, el del Cadí, etc., i pel demés, i en grans extensions, haurem de recórrer, encara, als mapes com l'Itinerari militar o els de Coello, tan inadequats per vells i deficients.

(1) *Catàleg de l'exposició de mapes de Catalunya*, pel Dr. M. Faura i Sans, amb la col·laboració del Dr. Jaume Marcet i En Josep Franch.—Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya, any 1919, pàgines 131 a 175.

Volem esperarçar que aquest treball nostre tingui major eficàcia que la d'un guiatge passatger. Voldríem ajudar a fer comprendre la necessitat urgent de tenir una completa coneixença topogràfica de la nostra terra — com a element de treball indispensable que és a tot país culte — i, més encara, la conveniència d'arribar a produir nosaltres mateixos els nostres mapes segons les nostres necessitats, única forma de poder reivindicar les formes autèntiques de la toponímia del nostre país, avui malauradament tan desfigurada. Potser per aquest camí podríem veure la formació d'una escola catalana de cartografia que reprengués la gloriosa tradició medieval.

1. Lagos de Capdella

1/10000

Aixecat per *L. Aegerter* i publicat per Estudios y Construcciones Locher, S. A., per compte de Energía Eléctrica de Cataluña, S. A., de Barcelona. Any 1923.

Comprèn, dintre de perímetre irregular, la regió lacustre de Capdella. Sense coordenades ni enquadrat. Dimensions, $1,27 \times 0,92$ m.

Corbes de nivell, cada 10 metres, en bistre; les que corresponen als centenars, línia interrompuda. Totes les altituds han d'ésser augmentades en 109,97 metres.

Hidrografia en blau. Corbes batimètriques en els estanys, també cada 10 metres.

La lletra en negre.

Excel·lent plànol topogràfic.

Introbable en el comerç.

Consulta: *Centre Excursionista de Catalunya*,
Club Excursionista de Gràcia.

2. Levés réguliers de France

1/10000-1/20000

Pel *Service Géographique de l'Armée*, de París. Aixecaments de 1891 a 1903.

Imprès en negre. Les fulles a escala d'1/20000 formen vuitenes parts de les del mapa de França a 1/50000 (núm. 13 d'aquest catàleg) i cobreixen 10 minuts centesimals en els dos sentits.

Corbes de nivell a 5 metres d'equidistància (cada 10 metres en les zones molt accidentades).

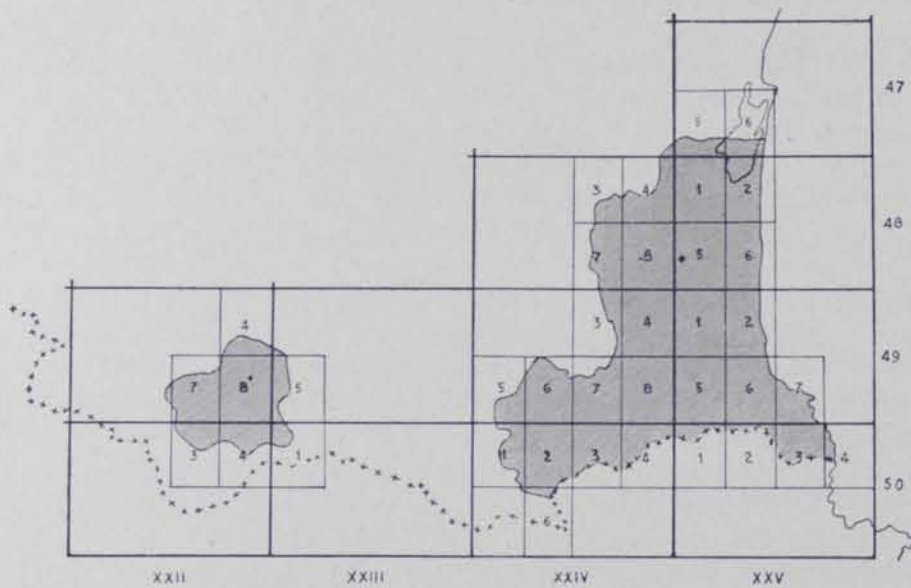

Fig. 378. — Fulles publicades dels *Levés réguliers de France*, a 1/20000

Estan publicats, un clap al voltant de Mont-Lluís (7 fulles) i una zona, també de perímetre irregular, que correspon a l'extrem oriental dels Pireneus i a la plana del Rosselló (30 fulles). Dimensions de cada fulla, $0,50 \times 0,37$ m.

La darrera de les zones indicades està també publicada a escala d'1/10000 per reproducció directa dels aixecaments sobre el terreny, i cada fulla cobreix 5 minuts en els dos sentits i forma una quarta part de fulla a l'1/20000.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*.

3. Carta topogràfica militar

1/20000

Formada pel *Cuerpo de Estado Mayor del Ejército* i publicada pel *Depósito de la Guerra*.

Impresa a tres colors. És la reproducció de les minutes de la zona de frontera, per a la formació del mapa militar a 1/100000 (núm. 23), i publicat per setzenes parts de les fulles d'aquell.

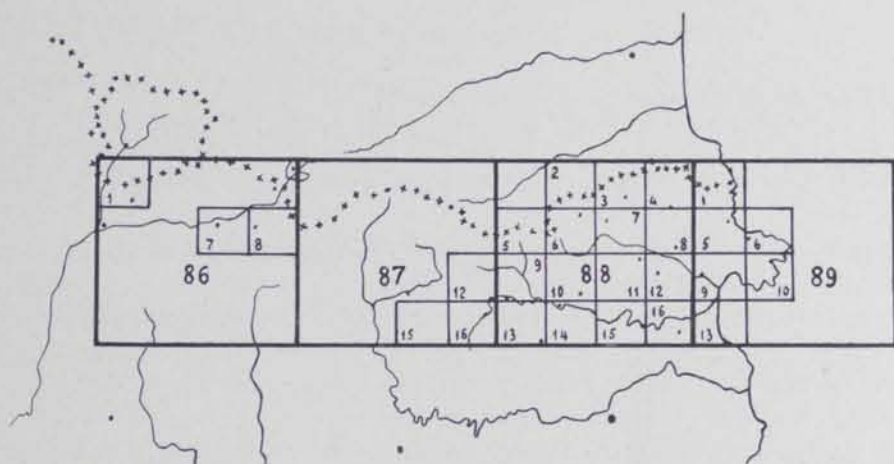

Fig. 379. — Fulles publicades de la *Carta topogràfica militar*, 1/20000 (les xifres i divisions grans corresponen a les fulles del Mapa Militar de España a 1/100000; vegeu gràfic fig. 384)

Cada fulla té unes dimensions de $0,50 \times 0,56$ m., i comprèn 15 minuts centesimals de longitud per 10 de latitud. Meridians i paral·lels travessen la fulla cada 5 minuts.

Relleu: Corbes de nivell a 20 metres d'equidistància, en bistre, numerades molt irregularment. Cotes de nivell.

Hidrografia en blau ple.

Poblacions i cases, carreteres i camins (doble ratlla), en negre.

El bosc és indicat per petits signes d'arbres, en negre.

Enllà de la frontera francesa totalment en blanc.

Les fulles publicades (any 1922) són les següents:

N.º 86 — 1.	Bescaràn	N.º 88 — 10.	Mayá de Moncal
» 86 — 7.	Bellver	» 88 — 11.	Llers
» 86 — 8.	Das	» 88 — 12.	Figueras
» 87 — 12.	San Juan de las Fonts	» 88 — 13.	Mieras
» 87 — 15.	Vallfogona	» 88 — 14.	Besalú
» 87 — 16.	Olot	» 88 — 15.	Báscara
» 88 — 2.	Muxé	» 88 — 16.	Ventalló
» 88 — 3.	La Junquera	» 89 — 1.	Port-Bou
» 88 — 4.	Espolla	» 89 — 5.	Llansá
» 88 — 5.	Comanegra	» 89 — 6.	Puerto de la Selva
» 88 — 6.	Massanet	» 89 — 9.	Castellón de Ampurias
» 88 — 7.	Darnús	» 89 — 10.	Cadaqués
» 88 — 8.	Perelada	» 89 — 13.	La Escala
» 88 — 9.	Castellfullit		

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*
Acadèmia de Ciències i Arts
Centre Excursionista de Catalunya.

4. Tabescán

1/20000

Aixecat i dibuixat per la *Société Française de Stéréotopographie*, de París, i publicat per Energía Eléctrica de Cataluña, S. A., de Barcelona. Juliol-octubre de 1923.

Comprèn les altes valls del Noguera de Cardós.

Coordenades rectangulars que tenen per origen un punt geodèsic central, $x = 20000$, $y = 50000$. Dimensions, $0,60 \times 0,90$ m.

Relleu per corbes de nivell cada 20 metres, en bistre. El fons dels llacs, cada 10 metres, en blau.

La hidrografia i els seus noms, en blau.
Excel·lent plànol topogràfic.

Introbable en el comerç.

Consulta: *Centre Excursionista de Catalunya*.
Club Excursionista de Gràcia.

5. **Mapa topogràfic de la muntanya de Montserrat**

1/20000

Traçat per *Joan Cabeza*, i publicat per la Redacció de la *Revista Montserratina*, Lit. Henrich y C.^a, Barcelona. Any 1909. Segona edició 1928.

Forma un polígon irregular. Sense coordenades; únicament, per a orientació, una sageta indica el nord magnètic. Dimensions: $0,35 \times 0,53$ m.

Relleu: les penyes senyalades amb taques terroses; bastants punts d'altitud (indicats amb xifres vermelles).

Carreteres (quilometrades), doble ratlla vermella; camins, en negre. Poblacions i cases, en negre. Ferrocarrils, en negre. Cursos d'aigua, en blau.

Indicació per signes especials de fonts, ermites, miradors, etc., conreus, hortes, bosc i mata, etc.

Malgrat d'ésser executat d'una manera bastant primitiva, té la valor de la minuciositat, de l'escala i l'exactitud en la transcripció de la toponímia.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*

Centre Excursionista de Catalunya.

6. **Planos de términos municipales**

1/25000

Reproduccions directes de les minutes altimètriques i planimètriques que serveixen per a la formació del mapa topogràfic d'Espanya a 1/50000 de l'*Instituto Geográfico y Catastral*.

Per separat, fulles altimètriques amb corbes de nivell cada 10 metres, i planimètriques, sobre quadrícules de $0,40 \times 0,48$ m.

Cap col·lecció completa a les nostres biblioteques públiques. Poden ésser adquirits mitjançant instància (que es facilita impresa) al Director general de l'*Instituto Geográfico, Catastral y de Estadística*, Madrid.

7. **Carta geológica y topográfica de San Julián de Vilatorca y sus alrededores**, o de entre Vich y las Guillerías

1/30000

Topografia i gravat per *Eduard Brossa*; geologia pel canonge doctor Jaume Almera. Publicada amb la col·laboració i a despeses de F. de P. Benessat i J. M. Bofill, de la casa «El Solá», i la part geològica subvencionada per la Diputació provincial de Barcelona. Any 1905.

Comprèn aproximadament, de $2^{\circ} 15'50''$ a $2^{\circ} 22'35''$ longitud E. de Greenwich, i de $41^{\circ} 53'25''$ a $41^{\circ} 59'10''$ de latitud. Són representats en el mapa, Vic, Roda, Vilanova de Sau, Sant Sadurn d'Ossormort, Puiglagulla, Vilalleons, Santa Eugènia, Colldetenes, Vilatorca, Folgaroles, Tabèrnoles. Alguns llocs surten del quadro. Dimensions: $0,38 \times 0,33$ m.

Tres vèrtexs geodèsics de l'*Instituto Geográfico y Estadístico* són la base de la topografia. Corbes de nivell, a 5 metres d'equidistància. Cotes d'altitud.

Hidrografia en blau, carreteres en vermell, edificacions en vermell ratllat de negre.

Es un mapa de la mateixa factura i amb iguals qualitats que les fulles del de la província de Barcelona pels mateixos autors (núm. 8).

Acompanya *Descripción geológica y génesis de la plana de Vich*, pel doctor Jaume Almera.

Memòries de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona. Tercera època. Volum V. Número 20. Barcelona, 1906.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*
Acadèmia de Ciències i Arts
Centre Excursionista de Catalunya.

8. Mapa geològic y topogràfic de la província de Barcelona

1/40000

Geologia pel canonge *doctor Jaume Almera*. Topografia i gravat per *Eduard Brossa*. Litografia Henrich y C.^a, Barcelona. Subvencionat per la Diputació Provincial de Barcelona.

Relleu per corbes de nivell cada 5 metres, sense numerar. Punts d'altitud, en general, a tots els turons.

Xarxa hidrogràfica, línia de costa i corbes batimètriques (cada 5 metres fins als 75 metres de profunditat) en blau. Edificacions en negre. Vies de comunicació en vermell.

Es meritíssim en aquest mapa el treball topogràfic, fet sense els mitjans adequats. Brossa aprofitava tot el que existia fet anteriorment i ho adaptava i completava, però amb tal justesa,

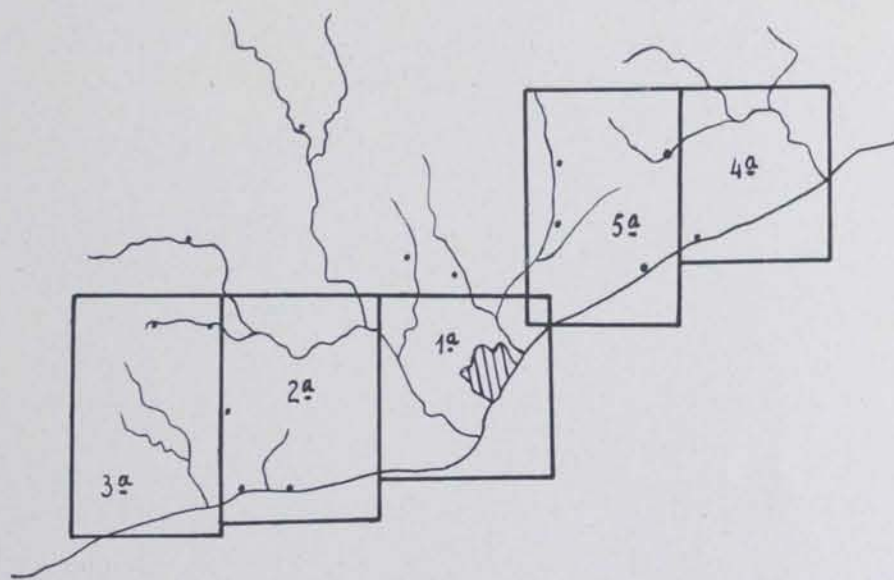

Fig. 380. — Fulles publicades del *Mapa geològic y topogràfic de la província de Barcelona*.
1/40000

que encara avui, després de la publicació de mapes més moderns, formats amb tots els elements, segueix essent un excel·lent document per la seva autenticitat (1).

El sòlid treball geològic del doctor Almera, segueix essent fonamental per al coneixement de les regions que cobreix el mapa.

Conté, als costats, una explicació dels pisos o terrenys sedimentaris, roques eruptives, localitats de substàncies útils, notes orogràfiques i estratigràfiques i documents que sostenen el mapa.

Fulles publicades:

- 1.ª *Región primera o contornos de la capital.*
Dimensions, 0,68 × 0,65 m.—1.ª edició, 1891. 2.ª edició, 1900.
- 2.ª *Región segunda o del río Noya al mar.*
Dimensions, 0,84 × 0,47 m.—1897.
- 3.ª *Región tercera o del río Foix y La Llacuna.*
Dimensions, 0,85 × 0,57 m.—1900.
- 4.ª *Región cuarta o del río Tordera.*
Dimensions, 0,64 × 0,57 m.—1913. (Reeditada en català.)
- 5.ª *Región quinta o del Montseny, Vallés y Litoral.*
Dimensions, 0,57 × 0,87 m.—1913. (Reeditada en català.)

(1) Sobre la formidable obra cartogràfica d'Eduard Brossa, vegeu: Doctor M. Faura i Sans, *N'Eduard Brossa i Trullàs* †. Butlletí Excursionista de Catalunya, 1925, pàgs. 71 a 74 (febrer).

Amb geologia del Dr. M. Faura i Sans fou preparada una altra fulla: *Regió sisena o del Vallès i Sant Llorenç del Munt*, que ha restat inèdita.

De les fulles 1.ª, 2.ª, 4.ª i 5.ª, al Centre Excursionista de Catalunya hi han (dedicats per Brossa) exemplars sense geologia i amb el relleu ombrejat per l'autor mateix.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*
Acadèmia de Ciències i Arts
Centre Excursionista de Catalunya.

9. **De Vallirana, Ordal y Lavern al Litoral** 1/40000

Per *Eduard Brossa*. Dimensions, 0,50 × 0,38 m. Sense data.

Imprès en colors. Sense coordenades.

Topografia feta utilitzant els punts de La Morella, Montgròs, Montmell, Sant Jeroni, Montjuïc i Sant Pere Màrtir, i el contorn del litoral determinat per la Comissió Hidrogràfica.

Pot dir-se que tanquen la zona representada els pobles de Vilanoveta, Sant Cugat Sesgarri-gues, Lavern, Ordal, Vallirana i Begues i la riera Vallbona.

Relleu per corbes de nivell, en negre, a 5 metres d'equidistància. Excel·lent representació. Carreteres en vermell. Hidrografia en blau. Lletra en vermell.

Consulta: *Club Excursionista de Gràcia.*

10. **Reproductions des minutes originales en courbes** que serviren per a la representació del relleu per ratllat de la *Carte d'Etat-Major* (núm. 20 del nostre catàleg). 1/40000

La divisió en fulles és la mateixa que en l'esmentada *Carte d'Etat-Major*.

Les corbes, en principi, cada 10 metres. Les corresponents als 40 metres i 160 metres, especialment indicades.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya.*

11. **Carta topogràfica dels voltants de la Seu d'Urgell** 1/40000

Segons treballs originals de *Marcel Chevalier*. Dimensions: 0,24 × 0,27 m.

Imprès a un sol color.

Relleu per corbes de nivell a 25 metres d'equidistància, numerades, i cotes d'altitud.

Amb una fulla geològica, original del mateix autor, acompanya el treball: *Contribution a l'étude de la tectonique des Pyrénées et de la Catalogne*. Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural. Desembre, 1929, pàgs. 157 a 172.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*
Acadèmia de Ciències i Arts
Centre Excursionista de Catalunya.

12. **Mapa topográfico de España** 1/50000

Publicat per l'*Instituto Geográfico, Catastral y de Estadística*, de Madrid (abans Instituto Geográfico y Estadístico).

Imprès en colors.

Cada fulla cobreix 20 minuts de longitud i 10 de latitud, i té unes dimensions de 0,37 × 0,56 m. Longituds del meridià de Madrid. Meridians i paral·lels no travessen la fulla. Projectió polièdrica.

Relleu: Corbes de nivell en bistre cada 20 metres (numerades en negre les dels centenars, d'una manera molt confosa). Cotes d'altitud freqüents. A partir de l'any 1927, les fulles porten un ombrejat lateral donat amb la mateixa tinta bistre de les corbes de nivell, que quan ha d'ésser una mica intens les tapa totalment.

Hidrografia en blau. Es fa distinció entre els corrents d'aigua contínua i no contínua. Cap indicació de les fondàries marines.

Poblacions i edificacions en vermell molt transparent. Cap indicació de nombre d'habitants. Carreteres en vermell (doble ratlla); camins en negre. Ferrocarrils en negre.

Vegetació: 17 signes distingeixen bosc, mates, sembrat, horta, vinya, oliverar, fruiterar, prat, etc.

Fulla especial de signes convencionals molt completa, amb 155 signes i 19 tipus de lletra. Les fulles més modernes porten indicats, al peu, els signes més importants.

Començat fa una cinquantena d'anys, el treball d'aquest mapa ha estat portat amb una extrema lentitud, fins al punt que de les 1100 fulles aproximadament de què ha de constar per

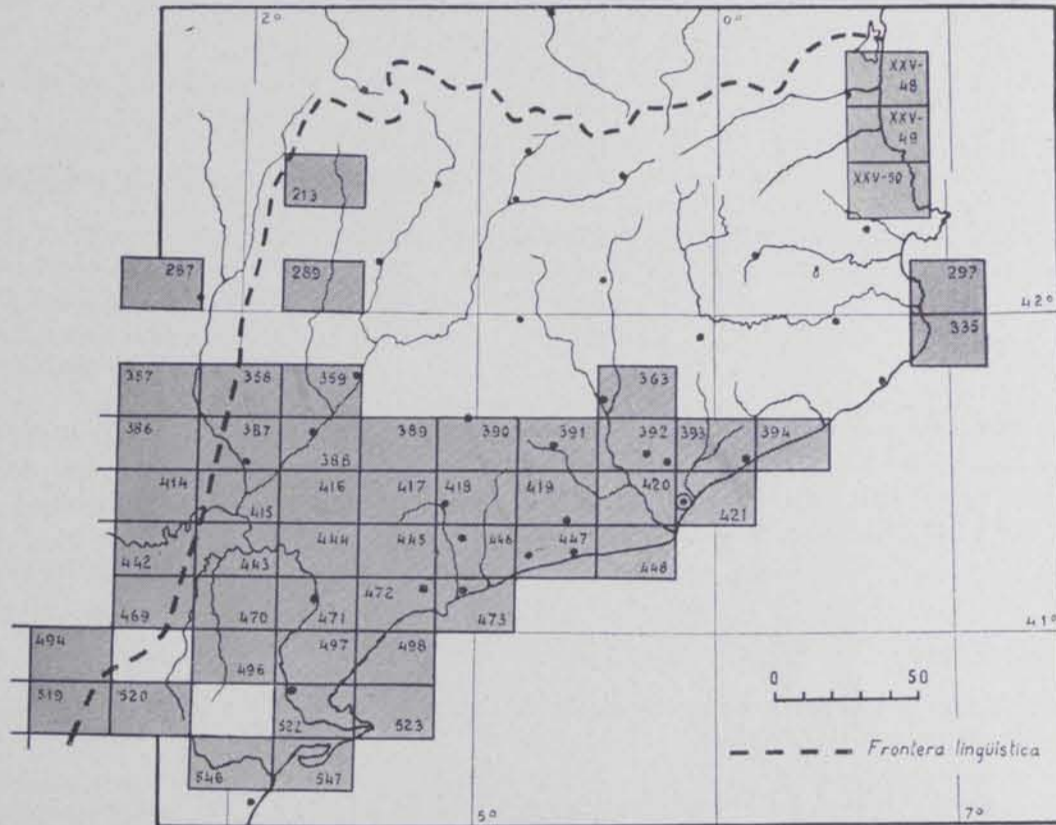

Fig. 381. — Repartiment de les fulles publicades del *Mapa topográfico de España*, a 1/500000 (núms. 213 a 547) i de la *Carte de France*, a 1/500000 (núms. XXV-48 a XXV-50)

cobrir tot Espanya, l'any 1919 n'hi havien publicades només unes 150. Després, els treballs s'han intensificat notablement i avui disposem de prop de cinquanta fulles que cobreixen, podem dir la meitat meridional de Catalunya. De Balears i València encara no hi ha cap fulla publicada.

Es un mapa molt treballat i matemàticament força exacte, però manca de caracterització del terreny per falta d'aplicació de les modernes normes topològiques. La representació de la vegetació, en general, tapa molt, i darrerament, en voler-lo fer més expressiu amb l'ombregat, ha perdut. També destorben molt els llargs noms de carreteres i camins. Però, sobretot, ens hem de doldre de què la toponímia contingui tants i greus errors. Amb tot, ell representa un seriós esforç i, per a nosaltres, un document d'una valor inapreciable.

Llista de les fulles de la nostra regió fins ara publicades i l'any de publicació:

N.º 213	Bisaurri	* 1931	N.º 363	Manresa	* 1930
» 287	Barbastro	* 1931	» 386	Peñalba	* 1930
» 289	Benabarre	* 1929	» 387	Fraga	* 1930
» 297	Estartit	* 1928	» 388	Lérida	* 1927
» 335	Palafrugell	* 1927	» 389	Tàrrega	* 1927
» 357	Sariñena	* 1929	» 390	Cervera	* 1928
» 358	Almacellas	* 1928	» 391	Igualada	* 1928
» 359	Balaguer	* 1928	» 392	Sabadell	* 1927

N.º 393	Mataró	* 1927	N.º 469	Alcañiz	* 1928
» 394	Calella	* 1927	» 470	Gandesa	* 1927
» 414	Bujalaroz	* 1929	» 471	Mora de Ebro	1923
» 415	Mequinenza	* 1929	» 472	Reus	1926
» 416	Mayals	* 1927	» 473	Tarragona	1925
» 417	Espluga de Francolí	* 1927	» 494	Calanda	* 1929
» 418	Montblanch	* 1927	» 496	Horta de San Juan	* 1929
» 419	Villafranca del Panadés	1926	» 497	Perelló	1923
» 420	San Baudilio de Llobregat	1926	» 498	Hospitalet	1920
» 421	Barcelona	1926	» 519	Aguaviva	* 1928
» 442	Caspe	* 1928	» 520	Peñarroya de Tastavins	* 1931
» 443	Fabara	* 1927	» 522	Tortosa	1919
» 444	Flix	* 1927	» 523	Buda	1918
» 445	Cornudella	* 1927	» 546	Ulldecona	* 1929
» 446	Valls	* 1928	» 547	Alcanar	1920
» 447	Villanueva y Geltrú	* 1928			
» 448	Gavá	1922			
				<i>Fora de sèrie:</i> Barcelona (ciudad)	* 1927

(Els asteriscs indiquen les fulles que porten ombrejat).

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*
Acadèmia de Ciències i Arts
Centre Excursionista de Catalunya.

Sobre la topografia d'aquest mapa s'està formant un mapa geològic, publicat per l'Institut Geològic y Minero de España, de Madrid. Han sortit a la llum les fulles núms. 420 (San Baudilio de Llobregat, any 1930), 421 (Barcelona, 1928), 448 (Gavá, 1930), 498 (Hospitalet, 1931) 522 (Tortosa, 1929) i 547 (Alcanar, 1929).

Consulta: *Acadèmia de Ciències i Arts.*

13. Carte de France

1/50000

Traçada i publicada pel *Service Géographique de l'Armée*, de París, a base d'aixecaments topogràfics a l'1/10000 o a l'1/20000.

Imprès en colors. Origen de longituds, París. Cada fulla cobreix 40 minuts centesimals de longitud, per 20 minuts de latitud, i té unes dimensions de $0,40 \times 0,59$ m. Meridians i paral·lels travessen les fulles cada 10 minuts. Els marges porten també indicada la divisió sexagesimal. Escala de quilòmetres i milles.

Relleu: corbes de nivell en bistre, a 10 metres d'equidistància (enfortides cada 50 metres) i a llocs línies intercalades de traç trencat, als 5 metres. Ombrejat lateral i vertical combinats. Enllà de la frontera amb Espanya, corbes aproximades cada 50 metres, en una faixa d'uns quants quilòmetres; després, solament una lleugera indicació de la planimetria.

Hidrografia en blau. Corbes de fondàries marines, cada 10 metres, fins als 50 de profunditat.

Comunicacions: Carreteres i camins (doble ratlla) i ferrocarrils, tot representat en negre.

Plans de població i edificacions en vermell.

Vegetació: signes especials indicant les vinyes (puntillat morat), jardins, fruiterars, prats, boscos (puntillat verd).

Al peu de les fulles, taula amb una vuitantena de signes convencionals.

Fulla especial de signes convencionals molt completa.

Excel·lent mapa, executat amb gran precisió i detall. També, esplèndidament presentat.

Es de doldre, només, que la toponímia sigui tan afrancesada.

Fulles publicades, corresponents a terra catalana:

- N.º XXV — 48. Perpignan, any 1908.
- » XXV — 49. Port-Vendres, any 1909.
- » XXV — 50. Cerbère, any 1909.

(Segons treballs de 1902-1903).

Aquestes fulles corresponen a un tipus abandonat. El mapa segueix publicant-se en forma més simplificada, però per ara no en les nostres regions.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*.

14. **Carte de France** 1/50 000

Amplificació fotogràfica de la *Carte d'Etat-Major* (núm. 20 del nostre catàleg). La divisió en fulles és, naturalment, idèntica a la de l'esmentat mapa.

Consulta: *Centre Excursionista de Catalunya*.

15. **Plano de las Guillerías** 1/50 000

Format pel *Cuerpo del Estado Mayor del Ejército*, en 1888, conservat inèdit pel «Depósito de la Guerra».

Comprèn l'extensió de terreny, de perímetre irregular, tancada per Torelló, Manlleu, Vic, Seva, Coll Formic, poble de Montseny, el curs de la Tordera fins a l'aiguabarreig amb la riera de Santa Coloma, Riudarenes, Santa Coloma de Farners, Brunyola, Sant Martí de Llémana, Sant Feliu de Pallerols, coll de Bracons i Vidrà. Dimensions: 1,20 × 0,90 m.

Representació en negre.

Relleu per corbes de nivell, a 40 metres d'equidistància, no numerades. Cap indicació de punts d'altitud. Els llocs encinglerats són senyalats amb sistemes de ratlletes normals a les corbes.

Carreteres i camins, representats en doble ratlla.

Cap mena de coordenades ni escala gràfica.

Mapa minuciós i interessant, però molt perjudicat per una presentació defectuosa. La toponímia força mal transcrita.

Consulta: *Centre Excursionista de Catalunya*.

16. **Mapa del Cadí** 1/50 000

Aixecament fet per *Léo Aegerter*, a despeses de Cooperativa de Fluido Eléctrico i publicat conjuntament amb el Centre Excursionista de Catalunya. Any 1923.

Representa una zona de terreny aproximadament triangular, que comprèn la conca alta del Cardoner i de Riu de La Vansa i limitada al Nord per la serra del Cadí. Dimensions: 0,67 × 0,575 m.

Relleu per corbes de nivell en bistre, a 50 metres d'equidistància, numerades als cinc cents. Els encinglerats, representats en negre, tapen molt. Nombroses indicacions d'altitud en negre. Corrents d'aigua en blau. Carreteres (doble ratlla) i camins, poblats i cases, tot en negre.

Bon mapa, malgrat d'una mica d'enfarfegament, sobretot en el retolat.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*

Centre Excursionista de Catalunya.

17. **Mapa del Montseny** 1/50 000

Executat a base d'altres mapes existents i en una petita part aixecat de nou per *Léo Aegerter*. Publicat pel Centre Excursionista de Catalunya, l'any 1924.

Impressió i gravat: Geograph. Aust. Kümmerly & Frey, Bern.

Dimensions: 0,38 × 0,57 m. Longituds de Madrid; meridians i paral·lels travessen la fulla de 5 en 5 minuts. Comprèn des del pla de la Garga a Breda, i des de la Garriga a Viladrau.

Relleu, per corbes de nivell en bistre, a 25 metres d'equidistància; les que fan centenar,

línies interrompudes i numerades. Representació dels llocs enasprats, en negre. Cotes d'altitud ben repartides.

Xarxa hidrogràfica, en blau. Poblacions i cases, carreteres, camins i ferrocarrils, en negre (les carreteres i els camins carreters ratlla doble).

Breu taula de signes convencionals (18).

Bon mapa. Toponímia curosament revisada.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*
Centre Excursionista de Catalunya.

18. Les Vallées d'Andorre

1/50000

Topografia i dibuix de *Marcel Chevalier*. Publicat l'any 1925, sota el patronatge de la Real Academia de Ciencias y Artes, de Barcelona, amb el concurs del Centre Excursionista de Catalunya.

Dimensions: 0,54 × 0,60 m. Meridià inicial, Madrid. Projectió cònica de Tissot. Enfora dels límits d'Andorra, en general, en blanc.

Relleu per corbes de nivell, en bistre, cada 25 metres. Totes les que fan centenar, enfortides i numerades. Els encinglerats enèrgicament representats. Cotes d'altitud.

Hidrografia, en blau. Edificacions, en negre. Carreteres (doble ratlla) i camins en negre.

Breu taula de signes convencionals.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*
Acadèmia de Ciències i Arts
Centre Excursionista de Catalunya.

19. Levate di campagna

1/50000

Per l'*Istituto Geografico Militare*, de Firenze.

Les fulles constitueixen quartes parts (*quadranti*) de les fulles del mapa d'Itàlia a 1/100000 (número 26 del nostre catàleg) i cobreix 15 minuts en longitud i 10 en latitud. Origen de longituds: Roma (Monte Mario). Meridians i paral·lels creuen la fulla cada minut. Dimensions: 0,37 × 0,425 m.

Relleu per corbes de nivell cada 50 metres (i altres de tret interromput, únicament demostratives, cada 10 metres).

Taula de signes convencionals molt completa.

Reproducció fotozincogràfica en negre dels aixecaments de camp originals, que són revisats periòdicament.

Full núm. 192: I Alghero.
II Monte Mannu.
IV Capo Caccia.

Treballs de 1899.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya.*

20. Carte de France

1/80000

Formada pel *Corps d'Etat-Major* i publicada pel Dépôt de la Guerre, de 1818 a 1878. Mantinguda al dia pel Service Géographique de l'Armée.

Impressió en negre. Projectió de Bonne. Cada fulla, editada avui en quarts de fulla, cobreix 20 × 32 quilòmetres i té unes dimensions de 0,495 × 0,79 m. Meridià inicial, París. Els marges porten com a divisió principal la centesimal (meridians i paral·lels travessen les fulles cada deu minuts) i també porten indicada la sexagesimal.

Relleu per ratllat en la direcció del màxim pendent; llum vertical. Bon dibuix dels encinglerats.

Les carreteres representades en ratlla doble i els camins en senzilla.
Enfora de la frontera, gairebé en blanc.
Bon mapa; finament dibuixat i gravat.

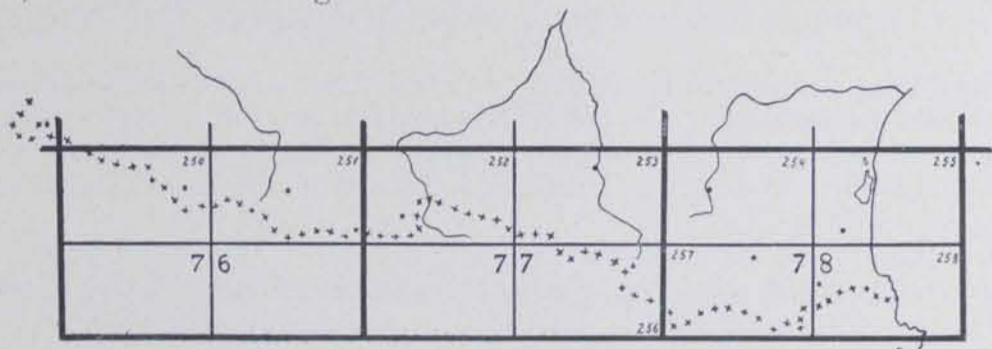

Fig. 382. — Fulls corresponents a Catalunya i als Pirineus centrals dels mapes de França a 1/80000 (divisió i xifres petites) i a 1/200000 (divisió i xifres grans)

Les fulles corresponents a Catalunya i als Pirineus centrals són:

N.º 250	Urdos	1900
» 251	Luz	1900
» 252	Bagnères-de-Luchon	1900
» 253	Foix	1900
» 254	Quillan	1900
» 255	Perpignan	1901
» 256	L'Hospitalet	1900
» 257	Prades	1900
» 258	Céret	1900

Els anys són els de la darrera revisió sobre el terreny.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*
Centre Excursionista de Catalunya.

21. Région volcanique Olot-Bañolas

1/80000

Topografia i dibuix per *Marcel Chevalier.*

Vèrtexs geodèsics: Puig Sacalm i Rocacorba. Meridià inicial, Madrid. El meridià 6° 10' i el paral·lel 42° 5' travessen la fulla. Projecció de Tissot (3.ª sistema). Dimensions 0,33 × 0,44 m.

Formant un perímetre irregular, limiten el mapa, Ridaura, el Puig Sacalm, coll de Bracons, Sant Pere de Falgars, El Far, Amer, Sant Martí de Llémana, Rocacorba, Banyoles, Serinyà, Besalú, Argelaguer, Montagut, La Cau.

Relleu representat per corbes en bistre, amb equidistància de 25 metres. Corbes mestres cada 100 metres.

Hidrografia en blau. Poblacions en negre, igualment que les carreteres (doble ratlla) i ferrocarrils.

Junt amb una carta geo-tectònica, acompanyà «Essai sur la physiographie de la Catalogne Orientale» pel mateix autor, publicat al Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural, gener-febrer, 1926, pàgs. 27 a 51.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*
Acadèmia de Ciències i Arts
Centre Excursionista de Catalunya.

22. Mapa de Catalunya

1/100000

Publicat pel *Servei Geogràfic de Catalunya.*

Imprès en colors.

Cada fulla cobreix 30 minuts de longitud per 15 de latitud, i té unes dimensions de 0,28 × 0,42 m. Meridià inicial, Madrid. Meridians i paral·lels creuen les fulles cada 5 minuts. Projecció cònica analítica de Tissot.

Relleu per corbes de nivell en bistre a 50 metres d'equidistància, accentuant i numerant cada 250 metres. Ombrejat del nord-oest, gris, molt efectiu. Cotes d'altitud freqüents.

Hidrografia en blau. Corbes batimètriques cada 10 metres fins als 100 m.

Edificacions en negre. Indicat en milers i centenars el nombre d'habitants de cada ajuntament.

Carreteres i camins en vermell. Ferrocarrils en negre. En trencar-se les vies de comunicació, al marge de la fulla una sageta i el nom indiquen la població on es dirigeixen.

Lletra rodona en els noms orogràfics, que en terreny accidentat destorba una mica.

Toponímia revisada per la Secció de Filologia de l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, i per tant amb moltes garanties d'exactitud.

Els signes convencionals (50) indicats al peu de cada fulla.

Mapa molt ben executat; és clar i d'un efecte excel·lent. Conté molt poc treball propi de camp i s'ha aprofitat tot el treball bo fet fins a la data (principalment, el de l'Institut Geogràfic, de

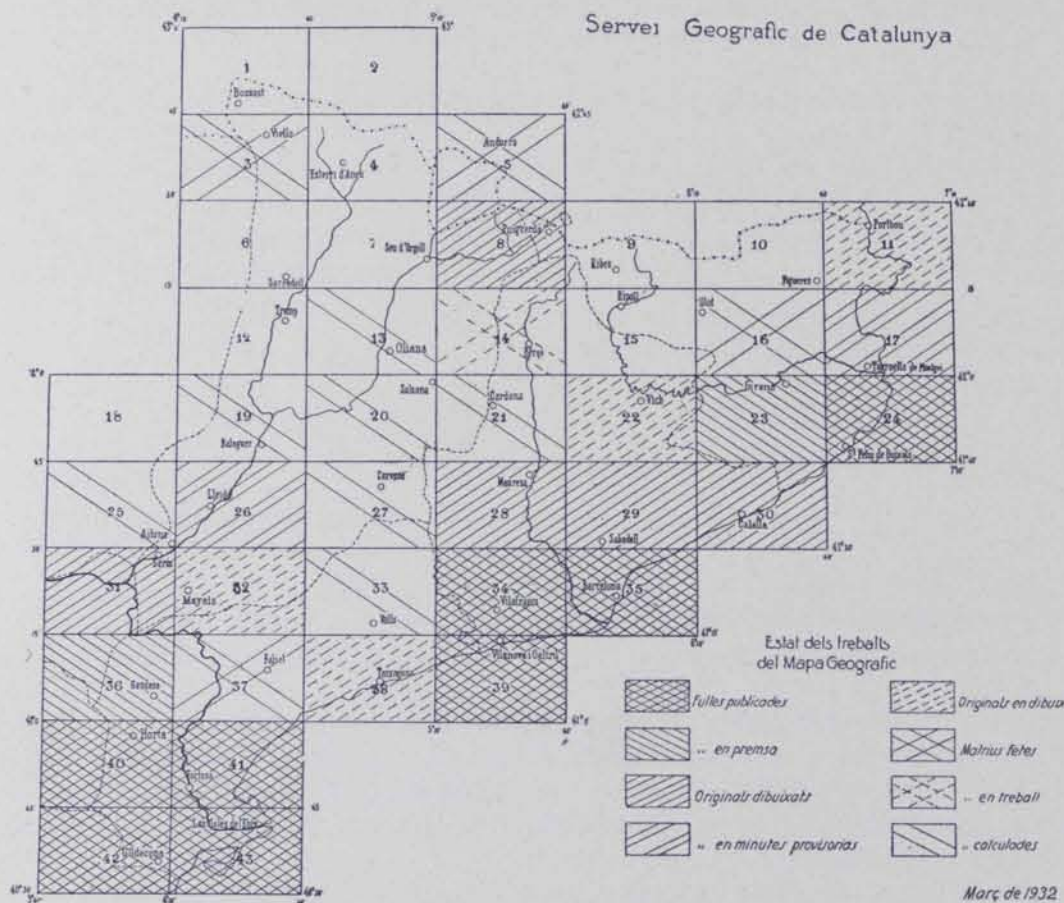

Fig. 383. — Distribució en fulles i estat dels treballs del mapa, a 1/100.000, del Servei Geogràfic de Catalunya

Madrid). Hi havia molta feina avançada, quan per la pertorbació política d'Espanya de l'any 1923, quedà sospesa tota l'obra de la Mancomunitat, i entre ella la publicació del mapa. Esperem ara la represa.

El projecte consta de 43 fulles que cobreixen les quatre províncies de la Catalunya estricta. Les publicades són:

N.º 24.	Sant Feliu de Guíxols	Any 1923
» 34.	Vilafranca del Penedès	» 1922
» 35.	Barcelona	» 1923
» 39.	Vilanova i Geltrú	» 1923
» 40.	Horta	» 1925
» 41.	Tortosa	» 1923
» 42.	Ulldecona	» 1925
» 43.	Les Goles de l'Ebre	» 1923

A base d'aquest mapa topogràfic, s'havia de formar també un mapa geològic i un mapa agronòmic. De la sèrie geològica n'aparegueren les fulles núms. 24, 34, 39, 41 i 43, sota la direcció del Dr. M. Faura i Sans; un fulletó acompanya cada fulla, però no arribà a aparèixer el corresponent a la fulla núm. 41. Del mapa agronòmic no n'arribà a sortir cap fulla.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*
Acadèmia de Ciències i Arts
Centre Excursionista de Catalunya.

23. Mapa militar de España

1/100000

Format pel *Cuerpo de Estado Mayor del Ejército* y publicat pel *Depósito de la Guerra*.

Imprès en colors.

Cada fulla comprèn 60 minuts centesimals de longitud per 40 de latitud, i té unes dimensions de 0,40 × 0,45 m. Origen de longituds, Madrid. Meridians i paral·lels travessen la fulla cada 10 minuts. També és indicada al marge la divisió sexagesimal. Projecció pol·lèntrica.

Relleu: Corbes de nivell en bistre cada 50 metres, numerades, en negre, d'una manera irregular i bon xic confosa, i de vegades unes petites sagetes indiquen a quina corba es refereixen les xifres. Els llocs enaspats senyalats amb unes ratlletes normals a les corbes de nivell. Les fulles corresponents a l'illa de Mallorca, porten un ombrejat en negre, de molt efecte, però que fa les corbes poc visibles.

Hidrografia en blau. Edificacions en vermell.

Carreteres en vermell, i camins en negre (tot en doble ratlla). (En les fulles de Mallorca les carreteres també són representades en negre.)

El bosc és indicat per petits signes d'arbre, bastant espaiats, en verd.

Tots els noms escrits en negre. La toponímia bastant malmesa.

Cap taula de signes convencionals.

Resulta en general un mapa enfarfegat. Les fulles de Mallorca i de Menorca queden molt boniques.

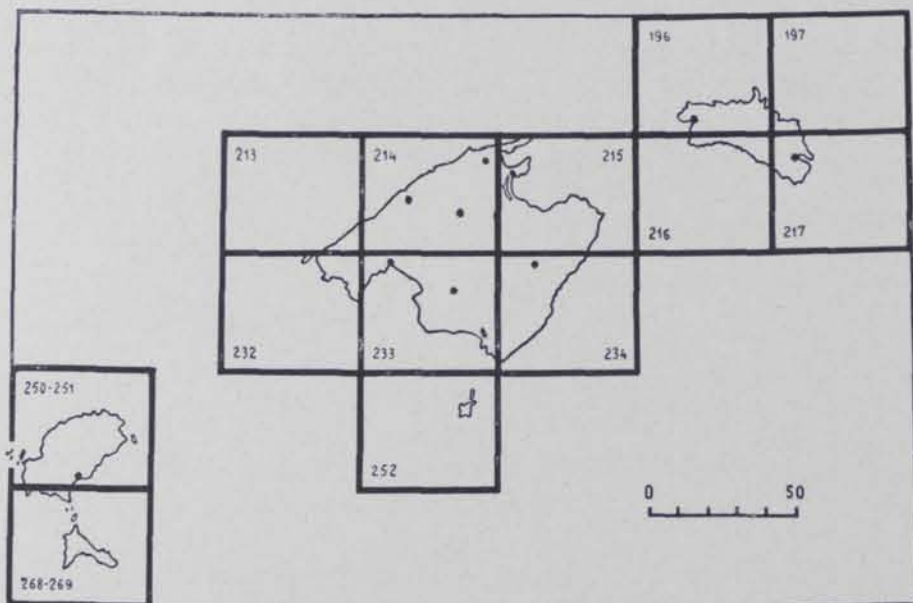
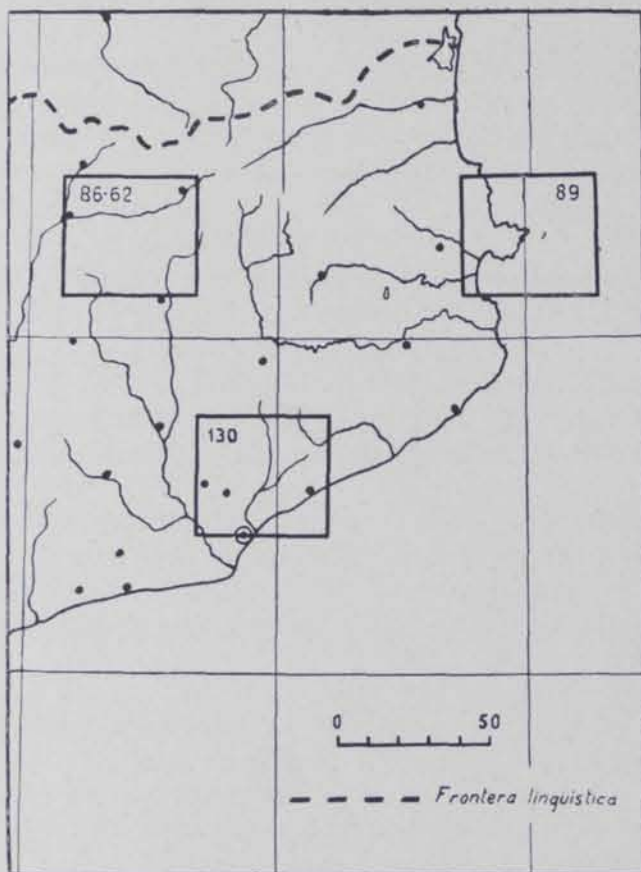
Projectat fa uns 15-20 anys davant de la lentitud dels treballs de l'Instituto Geográfico y Estadístico, havia de cobrir tot Espanya amb 345 fulles, de les quals n'hi ha publicades una trentena. Ara està aturat i tots els esforços són dedicats al mapa de l'Institut Geogràfic. És propòsit de continuar la seva publicació a mesura que pugui obtenir-se per reducció d'aquest darrer.

Llista de les fulles referents a la nostra terra:

N.º	86 — 62	Seo de Urgel	1920
»	89 —	Rosas	1920
»	130 —	Sabadell	1925
»	196 —	Ciudadela	1915
»	197 —	Cabo Favaritx	1915
»	213 —	Estallenchs	sense data
»	214 —	Inca	» »
»	215 —	Artá	» »
»	216 —	Alayor	1915
»	217 —	Mahón	1915
»	232 —	Andraitx	sense data
»	233 —	Palma	» »
»	234 —	Manacor	» »
»	250 — 251	Ibiza	1923
»	252 —	Cabrera	1915
»	268 — 269	Formentera	1923

Exhaurides les fulles corresponents a Mallorca, ha estat feta en 1930-1931 una nova edició que presenta algunes característiques diferents de l'anterior.

Ha estat suprimit l'ombregjat i amb això el mapa ha guanyat en claredat. S'han afegit signes per a la vegetació i conreus (bosc, arbrat, horta, sembrats, erms). Carreteres i el seu quilome-

Figs. 384 i 385. — Fulles publicades del *Mapa Militar de España*, a 1/100000

tratge en vermell, igualment que les poblacions, els noms orogràfics i les cotes d'altitud. L'edició antiga, era més finament gravada i de tons més harmònics que la nova.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*
Acadèmia de Ciències i Arts
Centre Excursionista de Catalunya.

24. **Carte de France**

1/100000

Traçada pel «Service Vicinal», per ordre del *Ministre de l'Intérieur*.

Imprès en cinc colors, per Erhard Fres. París. Librairie Hachette et Cie. Des de 1922 sota la direcció tècnica del Service Géographique de l'Armée, i és en curs de revisió.

Mapa especialment traçat per a l'estudi de les vies de comunicació.

Cada fulla cobreix 30 minuts de longitud per 15 de latitud, aproximadament 38 per 28 quilòmetres. Meridià inicial, París. Dimensions: 0,275 × 0,405 m.

Ample marge que és trencat sempre que la bona representació ho exigeix.

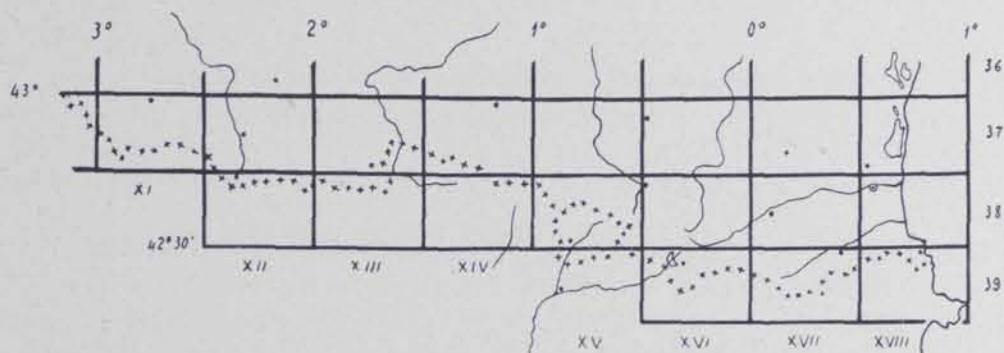

Fig. 386. — Fulles del mapa del Ministeri de l'Interior francès, a 1/100 000, corresponents a Catalunya i Pireneus centrals

Relleu, per ombrejat lateral gris. Punts d'altitud, en verd. El dibuix dels espadats figurat en negre.

Carreteres (doble ratlla) i camins en vermell; camins rurals en negre. Ferrocarrils, en negre. Poblacions en negre, i el nombre d'habitants indicat en vermell.

Reunió de petits signes verds indiquen els boscos; enllà de les fronteres ja no són indicats.

Al peu de les fulles, taula de signes convencionals (65).

Res de batimetria. Les geleres marcades per ratlles blaves en el sentit del mateix nivell.

Les fulles d'aquest mapa cobreixen tot França. Corresponen al país català o al Pireneu central les següents (publicades durant la darrera desena del segle passat):

XI	— 37	Laruns	XIII	— 38	Val d'Arouge
XII	— 37	Luz	XIV	— 38	Mt. Rouch
XIII	— 37	Bagnères de Luchon	XV	— 38	Perles
XIV	— 37	St. Girons	XVI	— 38	Ax-les-Thermes
XV	— 37	Foix	XVII	— 38	Prades
XVI	— 37	Lavelanet	XVIII	— 38	Perpignan
XVII	— 37	St. Paul	XVI	— 39	Saillagouse
XVIII	— 37	Rivesaltes	XVII	— 39	Céret
XII	— 38	Gavarnie	XVIII	— 39	Banyuls-sur-Mer

Consulta: *Centre Excursionista de Catalunya*.

25. **Pyrénées centrales**, avec les grands massifs du versant espagnol

1/100000

Per *Fr. Schrader*, i publicat pel Club Alpin Français, amb el concurs del Ministère de l'Instruction Publique. Gravet i imprès per Erhard Fres. Hachette et Cie., París.

Relleu per corbes de nivell en bistre cada 100 metres; ombrejat lleu del N. W. Els llocs enaspats ben senyalats en bistre.

Hidrografia en blau. Noms tots en negre; els pics en negreta.

Poblacions i cases en negre.

Bon mapa, més interessant per la regió representada.

Sis fulles (30 minuts de longitud, 15 de latitud; dimensions: $0,275 \times 0,415$ m.) que comprenen des de $1^{\circ}10'$ a $2^{\circ}40'$ Oest de París, i de $42^{\circ}20'$ a $42^{\circ}50'$ de latitud:

1. Mt. Perdu, Gavarnide	4. Río Ara (Boltaña)
2. Posets, Mts. Maudits	5. Cotiella, Turbon
3. Vallée d'Aran	6. Nogueras, S. ^a de los Encantados

Consulta: *Centre Excursionista de Catalunya*.

26. Grande carta topografica del Regno d'Italia

1/100000

Per l'*Istituto Geografico Militare*, de Firenze.

Imprès en colors.

Projecció policèntrica. Longituds del meridià de Roma (Monte Mario).

Cada fulla cobreix 30 minuts en longitud i 20 en latitud. Meridians i paral·lels no travessen la fulla. Dimensions: $0,37 \times 0,425$ m.

Relleu per corbes de nivell, en bistre, cada 50 metres. Hi ha altra edició amb ombrejat de llum oblíqua.

Hidrografia en blau. Carreteres (doble ratlla), camins i ferrocarrils en negre.

En mar, les isobates de 5, 10 i 20 metres.

Tota la lletra en negre.

Fulla núm. 192, Alghero. Longitud, 4° a $4^{\circ}30'$; latitud, $40^{\circ}20'$ a $40^{\circ}40'$. Publicada en 1907.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*.

27. Mapa militar itinerario de España

1/200000

Format pel *Cuerpo de Estado Mayor del Ejército* i publicat pel *Depósito de Guerra*.

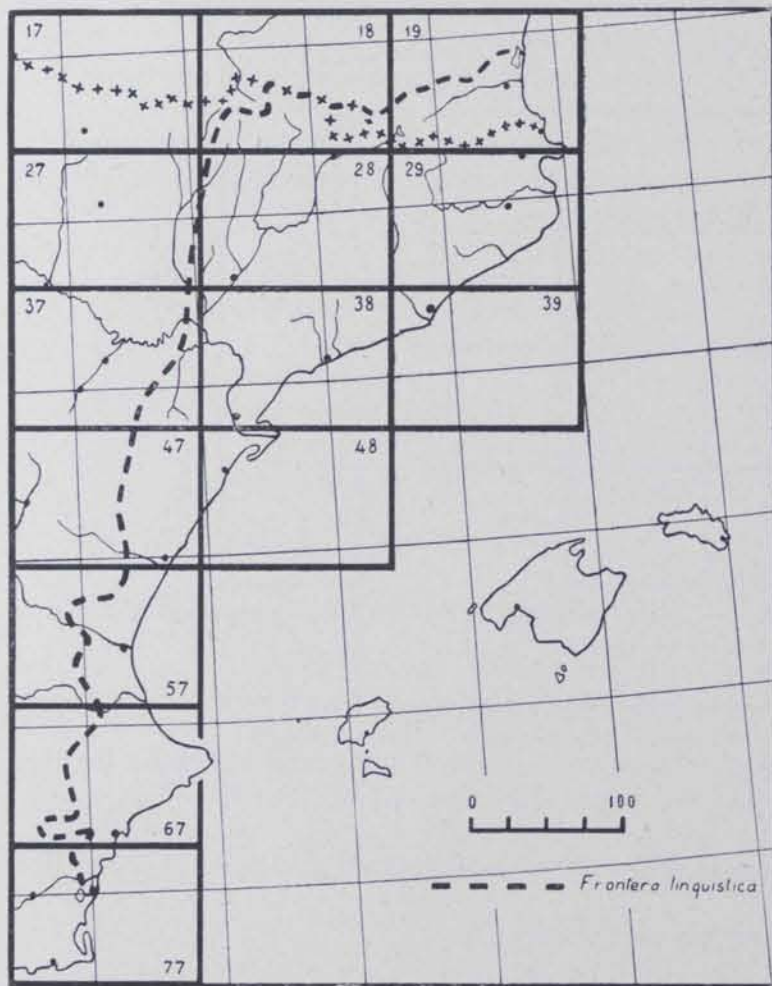

Fig. 387. — Fulles publicades del *Mapa Militar Itinerario*, a 1/200000

Imprès en tres colors.

Cada fulla té unes dimensions de 46×63 cm. Projecció de Bonne. Meridians i paral·lels creuen el mapa cada 30 minuts. Origen de meridians: Madrid. S'han col·locat en el mapa tots els vèrtexs geodèsics publicats per l'Institut Geogràfic, i relacionant a ells tots els treballs.

Cap indicació de relleu; només alguna escassa indicació d'altitud.

Carreteres i camins en vermell; molta cura dedicada al quilometratge. Ferrocarrils en negre.

Xarxa hidrogràfica en blau.

Signes de població (8) en negre. Nombre d'habitants indicat en xifres convencionals.

Enllà de la frontera, només representades les poblacions més importants, les línies generals de la hidrografia i les carreteres.

Una fulla especial de signes convencionals (n.º 92 que fa també de portada) comprèn una seixantena de signes, la major part d'interès administratiu i militar.

La formació d'aquest mapa és molt primària i lleugera. Moltes fulles són considerablement envellides. Però en-

cara és del poc que podem disposar per a una part molt important de Catalunya, i per a València, en la seva totalitat.

Heus ací la llista de les fulles corresponents a terres catalanes:

N.º 18, format en 1915	N.º 39, format en 1897
» 19 » en 1899	» 47 » en 1891
» 27 » en 1916	» 48 » en 1889
» 28 » en 1905	» 57 » en 1886
» 29 » en 1914	» 67 » en 1887
» 37 » en 1890	» 77 » en 1897
» 38 » en 1895	

No és publicada la zona balear.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*
Acadèmia de Ciències i Arts
Centre Excursionista de Catalunya.

28. **Atlas de España y sus posesiones de Ultramar.** Mapes de les províncies 1/200000

Per *Francisco Coello*, tinent coronel d'enginyers, i amb notes estadístiques i històriques de Pascual Madoz, com a complement del «Diccionario geográfico-estadístico-histórico».

Molt finament gravat. Imprès en negre; només en colors la divisòria de províncies i les dels partits judicials. Longitud del meridià de Madrid. Altituds en peus castellans. Efecte de relleu per línies de contorn. Dimensions de cada fulla: 0,69 × 0,95 m.

Aquests mapes, resultat de la compilació de documents molt diversos, són fets amb escrupolositat i tenen encara valor positiu per a les zones que no han estat cobertes per mapes moderns amb corbes de nivell.

No arribà a ésser publicada tota la sèrie. Heus ací els mapes del nostre país, que hem pogut consultar:

Barcelona. — Any 1862. — Plànols especials: Barcelona, a 1/10000; Contornos de Barcelona, 1/100000; Manresa, 1/20000; Vich, 1/20000; Mataró, 1/20000.

Gerona. — Any 1851. — Plànols especials: Gerona, a 1/10000; Contornos de Gerona, 1/100000; Contornos de Figueras, 1/50000; Puerto de Blanes, 1/20000; Fondeadero de Tosa, 1/20000; Puerto de San Feliu de Guíxols, 1/20000; Bahía de Palamós, 1/50000; Islas Medas, 1/50000; Bahía de Rosas, 1/50000; Puerto de Cadaqués, 1/50000; Puerto de Santa Cruz de la Selva, 1/50000.

Tarragona. — Any 1858. — Plànols especials: Tarragona, a 1/10000; Contornos de Tarragona, 1/100000; Reus, 1/10000; Tortosa, 1/20000.

Zaragoza (Aquest mapa es completa amb el suplement d'Aragó). — Plànols especials: Zaragoza, 1/10000; Contornos de Zaragoza; Tarazona, Calatayud, Borja, La Almunia de doña Godina, Ateca, Pina, Caspe, Daroca y Belchite, a 1/10000.

Zaragoza. — Any 1853. — Primera fulla de suplement. Aragó. — Plànols especials: Sos, Ejea de los Caballeros, a 1/10000.

Castellón de la Plana. — Any 1852. — Plànols especials: Castellón de la Plana, a 1/10000; Contornos de Castellón de la Plana, a 1/100000; Peñíscola, 1/10000; Contornos de Morella, 1/50000.

Alicante. — Any 1859. — Plànols especials: Alicante, 1/10000; Contornos de Alicante, 1/100000; Jábea, Calpe y Benidorm, a 1/50000; Villena, Concentaina, Monóvar, Jijona, Novelda, Dolores, Denia, Pego, Altea y Villajoyosa, a 1/20000; Alcoy, Orihuela y Elche del Reino, 1/10000.

Islas Baleares. — Any 1851. — Plànols especials: Situación de las islas Baleares en el Mediterráneo, a 1/10000000; Palma, 1/10000; Contornos de Palma, 1/100000; Puerto de Andraitx,

Puerto de Fornells, Contornos de Ciudadela i Puerto de Mahón, 1/50000; Puerto de Sóller, 1/20000; Alcudia i Ibiza, 1/10000; Islas Columbretes, 1/50000.

Consulta d'exemplars escaducers a *Biblioteca de Catalunya, Universitat de Barcelona, Centre Excursionista de Catalunya*. En aquesta darrera biblioteca, existeix també una còpia fotogràfica del primer original de la província de *Lérida*, i unes correccions i addicions (Vall d'Aran, Vall d'Andorra i altres petites extensions), amb dedicatòria de l'autor.

29. Carte de France

1/200000

Traçat, gravat i publicat pel *Service Géographique de l'Armée*.

Imprès en colors.

Cada fulla cobreix 80 per 128 quilòmetres. Origen de longitud, París. Els marges dividits en quilòmetres i minuts d'arc (sistema centesimal). Meridians i paral·lels creuen les fulles cada 20 minuts. Deriva del 1/80000, anomenat de l'Estat Major; cada fulla del 1/200000, correspon a quatre d'aquell. No consta la data de publicació, però fou publicat entre 1880-1895, i ha estat tingut al corrent de les revisions de l'1/80000.

Relleu: Corbes de nivell impreses en bistre, a una equidistància de 40 metres (i algunes intercalades a 20, representades en línia interrompuda). Cada 200 metres, la línia és reforçada. Ombrejat lateral lleuger del nord-oest. Algunes indicacions d'altitud.

Hidrografia en blau. Corbes batimètriques, als 10, 20, 30, 40, 50 i 100 metres.

Poblacions, carreteres i camins, en vermell; ferrocarrils en negre. Boscos representats per ratllat verd.

La lletra dreta senyala els llocs habitats.

Ençà de la frontera, res més que la planimetria.

Taula de signes convencionals al peu de la fulla.

Mapa bonic; dibuixat i gravat molt finament. La toponímia, com de costum, poc exacta i molt afrancesada.

Fulls corresponents a terres catalanes. (Vegeu gràfic fig. 382).

N.º 77. Foix.

» 78. Perpignan.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*.

30. Cataluña y país lindante de Aragón y Francia

1/360000

Traçat, gravat i publicat per *Eduard Brossa*. Imprès en colors per *Artes Gráficas, S. A., Sres. de Henrich y Cia., Barcelona*, Dimensions 0,76 x 0,66 m. Edicions de 1904, 1912, 1920, 1926.

Relleu per tintes hipsomètriques que canvien als 200, 500, 1000 i 2000 metres. L'efecte és reforçat per un croquitat de les muntanyes. Llocs de neus persistents, en blanc. Bastants punts d'altitud.

Hidrografia en blau. Corbes batimètriques cada 10 metres, fins als 200 metres de profunditat. Carreteres i camins importants en vermell. Ferrocarrils en negre.

Poblacions en vermell (les localitats de més de 5000 habitants porten la indicació per xifres de milers).

Els noms en general bé. Més bé a la part central; a la zona francesa, molt afrancesats.

És una compilació de fonts molt diverses.

Amb tot i no ésser un mapa perfecte, és encara el millor mapa de Catalunya de conjunt que posseïm.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya, Centre Excursionista de Catalunya*.

31. **Carte de la France**

1/500000

Traçada per *Prudent*, fou començada en 1871, al *Dépôt des Fortifications*, i acabada en 1893 pel Service Géographique de l'Armée.

La fulla XIV, que consta de quatre parts, comprèn Catalunya fins a Freginals, prop de Tortosa. Dimensions: 0,51 × 0,68 m.

Meridià inicial, París. Meridians i paral·lels travessen la fulla cada grau. Escala en quilòmetres i milles marines.

Relleu pel sistema de ratllat en bistre. Alguns punts d'altitud.

Hidrografia en blau. Corbes batimètriques cada 10 m. fins als 150; després les dels 200 i 300.

Comunicacions en negre; carreteres, doble ratlla.

Els boscos, en la part francesa, senyalats en verd.

Se n'està fent una edició amb representació del relleu per corbes de nivell cada 100 metres i ombrejat.

Mapa molt interessant.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya.*
Centre Excursionista de Catalunya.

32. **Mapa general de España**

1/500000

Publicat per l'*Instituto Geográfico y Catastral*. Sense data.

En 9 fulles que comprenen des de 7°10' W. a 8°50' E. de Madrid, i de 35°30' a 44°30' de latitud, i ajuntades donen en total unes dimensions de 2,56 a 2,91 m. d'ample per 2,00 m. d'alt. Les fulles 3, 5, 6 i 8 corresponen a les terres de llengua catalana.

Corbes de nivell en bistre cada 200 metres; a més, la dels 100 metres en puntejat. Ombrejat lateral del mateix color.

Corbes batimètriques, puntillades les del 20 i 50 metres, línia seguida als 100, 200, 500, 1000 i 2000 metres.

Hidrografia en blau. Carreteres en vermell, camins i ferrocarrils en negre.

Els territoris de Portugal i França gairebé en blanc; res d'altimetria.

Aquest mapa és fet molt a l'engròs, i la lletra, molt uniforme, tapa molt. De bastants pobles, el nom està substituït per un número, el qual ve traduït al marge.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*
Acadèmia de Ciències i Arts.

33. **Carte internationale du Monde. Carta internazionale del Mondo**

1/1000000

Es va formar d'acord amb les decisions d'una conferència internacional tinguda a Londres l'any 1909, repartides les fulles entre els serveis topogràfics dels diferents països. L'oficina central resideix a l'*Ordnance Survey Office*, a Southampton.

Cada fulla cobreix 4° en latitud i 6° en longitud (excepte a les regions de latitud superior als 60°). Meridià inicial, Greenwich. Les fulles venen designades per una lletra segons la latitud, a partir de l'equador, i un número segons la longitud a comptar del meridià oposat a Greenwich, en direcció est; precedeix la lletra N. o S. segons es tracti de l'hemisferi nord o sud.

La projecció adoptada és una modificació de la policònica.

El relleu és expressat per corbes de nivell, en bistre, cada 100 metres i a intervals més grans a les regions accidentades, i per tints hipsomètriques, disposades segons l'ordre dels colors de l'espectre. Les tints canvien cada 100 metres fins als 500 d'altitud, als 700 i als 1000 metres, cada 500 metres fins als 2000, cada 1000 metres en amunt.

La batimetria en corbes i tints blaves.

Cursos d'aigua i geleres també en blau, igual que la seva nomenclatura. Ferrocarrils, en negre. Carreteres en vermell.

Els noms de lloc d'acord amb la nomenclatura oficial de cada Estat.

Taula de signes convencionals, al peu de cada fulla, ademés de les escales gràfiques (en quilòmetres, milles marines, etc.), sinopsi del contingut de la fulla, taula de fulles adjacents i llista de documents utilitzats.

Pel seu caràcter, mapa extraordinàriament interessant.

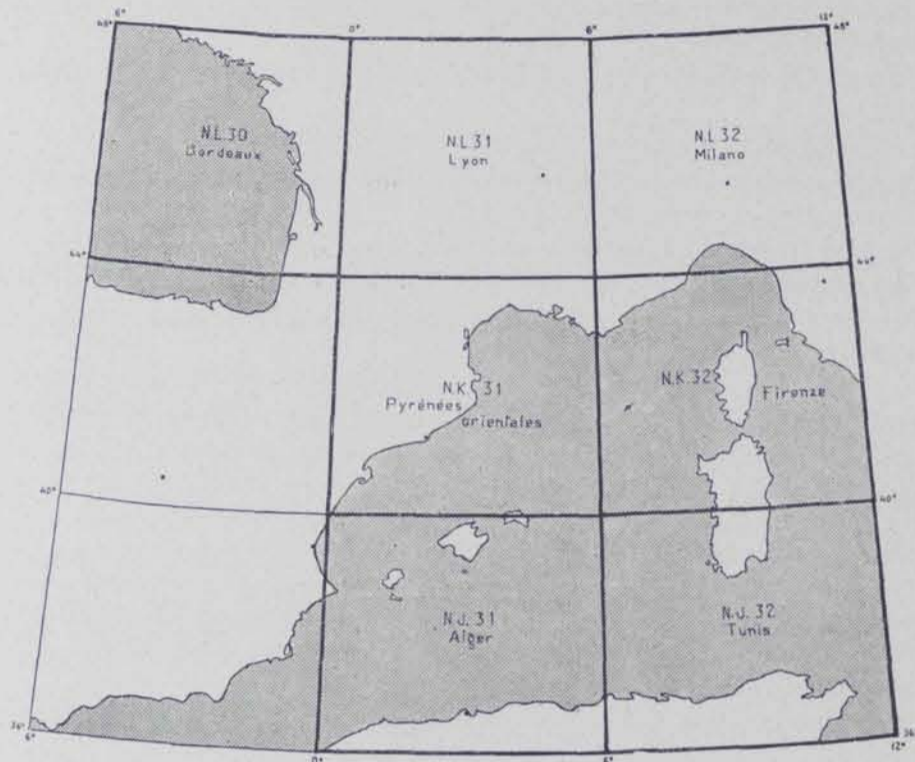

Fig. 388. — Fulles publicades del Mapa Internacional del Món a 1/1000000

Fulles que comprenen terres catalanes publicades per França (*Service Géographique de l'Armée*, París):

N. K. 31. *Pyrénées orientales*.—Long., 0° a 6°; lat., 40° a 44°. Edició provisional l'any 1924 amb la topografia del territori francès únicament; completada en 1930. Comprèn tota la Catalunya estricta.

N. J. 31. *Alger*.—Long., 0° a 6°; lat., 36° a 40°.—Any 1926. Comprèn gairebé la totalitat de les illes Balears i la mar fins al nord d'Àfrica.

Per Itàlia (*Istituto Geografico Militare*, de Firenze):

N. K. 32. *Firenze*.—Long., 6° a 12°; lat., 40° a 44°.—Any 1926. Comprèn la part septentrional de l'illa de Sardenya, i amb ella l'Alguer, terra de llengua catalana.

L'Institut Geogràfic Catastral y de Estadística, de Madrid, està fent els treballs necessaris per a la publicació de les fulles que corresponen a Espanya, entre les quals, N. K. 30. Madrid, i N. J. 30. València, que completaran l'extensió corresponent a la nostra terra.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*.

34. Mapa general de España y Portugal

1/1000000

Per l'*Instituto Geográfico y Catastral*, de Madrid. Publicat darrerament, sense data.

Dues fulles, disposades per a ésser unides. Imprès en colors, segons les orientacions del Mapa internacional del Món. Meridià de Greenwich.

Limiten el mapa els paral·lels de 36° i 44° i els meridians de 10° W. i 5°10' E. Meridians i paral·lels travessen cada grau. Dimensions: alt, 0,90; ample, de 1,21 a 1,37 m.

En un angle, també les illes Canàries. El territori de França gairebé en blanc.

Relleu per corbes, i tintes hipsomètriques que canvien als 200, 500, 700, 1000, 1500, 2000, 2500 i 3000 metres. Ademés, corbes complementàries als 100, 300 i 400 metres.
 Corbes batimètriques als 20, 50, 100, 200, 500 i 2000 metres, i tres tintes.
 Hidrografia en blau. Ferrocarrils en negre. Carreteres i camins en vermell.
 Algunes cotes d'altitud.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*
Acadèmia de Ciències i Arts.

35. **Mapa de la región levantina**

1/1000000

Acompanya la guia «Levante» per Elías Tormo (Guías Regionales Calpe, núm. III), Madrid, 1923.

Format amb dades topogràfiques de l'Instituto Geográfico y Estadístico.

Comprèn les províncies de Castelló, València, Alacant, Murcia i part d'Albacete. Dimensions: 0,41 × 0,32 m. Meridians i paral·lels travessen cada grau. Sense enquadrar. Meridià inicial, Madrid.

Imprès a quatre tintes. Corbes de nivell a 100 metres d'equidistància en bistre. Hidrografia en blau. Carreteres en vermell. Ferrocarrils i nomenclatura en negre.

CARTES NÀUTIQUES

36. **Cartas y planos**, publicats per la *Dirección de Hidrografía*, de Madrid.

Meridià inicial, Observatori de San Fernando. Projecció de Mercator. S'indica la desviació de l'agulla magnètica.

Al mar nombrosos punts de sonda, amb indicació de la naturalesa del fons.

La terra, representada en gris, en general no porta més detall que a la faixa costera i les muntanyes de l'interior, visibles des del mar. Relleu per ratllat.

Les fulles més modernes porten ja corbes batimètriques i hipsomètriques.

Revisions posteriors a la seva data.

Cartes molt interessants.

Núm. 1. Carta general del Mediterráneo, según los trabajos más modernos.—Madrid, 1883. Longitud 0° a 42°30'; lat. 28° a 48°15'. Dimensions: 0,60 × 1,0 m.

Núm. 2 A. Mar Mediterráneo.—Hoja I. Comprende desde el estrecho de Gibraltar hasta las Bocas de Bonifacio y toda la Península Ibérica.—Madrid, 1866. Long. 4°55' W a 15°30' E.; latitud 35° a 44°30'. Dimensions: 0,57 × 0,94 m.

Núm. 131 A. Carta de la Costa de Africa, desde la bahía de Argel al golfo de Túnez, con las islas de Mallorca, Menorca y la parte meridional de la de Cerdeña, según los trabajos más recientes nacionales y extranjeros.—Madrid, 1904. Long. 8°30' a 17°; lat. 36°25' a 40°45'. Dimensions: 0,60 × 0,95 m.

Núm. 118 A. Mar Mediterráneo.—Costa Sueste de España.—Desde la torre de la Mesa hasta la de Capicorp.—Segons els treballs de la Comissió Hidrogràfica de 1876 a 1878.—Madrid, 1890. (Plano de los islotes Columbretes y del Placer de la Barra Alta). Long. 4°15' a 6°55'; lat. 36°55' a 40°18'. Dimensions: 0,93 × 0,57 m.

Núm. 119 A. Mar Mediterráneo.—Costa Sueste y Este de España.—Desde la torre de Capicorp hasta Francia.—Segons els treballs de la Comissió Hidrogràfica de 1878 a 1889.—Madrid, 1894. Long. 6° a 10°25'; lat. 40°13' a 42°29'. Dimensions: 0,65 × 0,95 m.

Núm. 237. Carta esférica de las costas meridionales de Francia, que comprende desde el cabo de Creus hasta el de Aiguillon. Madrid, 1858.—Formada segons els treballs d'enginyers hidrògrafs francesos en 1850. Long. 9° a 13°10'; lat. 42°5' a 44°. Dimensions: 0,58 × 0,92 m.

Núm. 69 B. Mar Mediterráneo.—Carta de las Islas Baleares.—Formada de 1889 a 1897; publicada en 1900. Long. 6°15' a 11°10'; lat. 38°10' a 40°40'. Dimensions: 0,60 × 0,91 m.

Núm. 5 A. Carta de la isla de Mallorca.—Amb un plànol del canal entre Dragonera i Mallorca a escala de 1/13700 i dues vistes des de mar.—Formada en 1889-1893; publicada en 1900. Long. 7°45' a 10°7'; lat. 39° a 40°8'. Dimensions: 0,58 × 0,94 m.

Núm. 6 A. Carta de la isla de Menorca (amb set vistes de mar).—Formada en 1894-5; publicada en 1897. Long. 9°38'30" a 10°41'; lat. 39°42' a 40°12'. Dimensions: 0,58 × 0,93 m.

Núm. 7 A. Carta de las islas de Ibiza y Formentera (amb cinc vistes des de mar). Formada en 1895-7; publicada en 1900. Long. 7°15' a 7°59'; lat. 38°29' a 39°19'. Dimensions: 0,95 × 0,64 m.

Núm. 895. Carta desde el torrent del Rejoli hasta la ensenada Carril (amb tres vistes des de mar). Formada en 1890; publicada en 1893. Long. 8°30' a 9°1'30"; lat. 39°21' a 39°37'. Dimensions: 0,62 × 0,93 m.

Núm. 986. Carta de los freus entre Ibiza y Formentera (amb sis vistes des de mar). Formada en 1896; publicada en 1899. Long. 7°34' a 7°42'; lat. 38°44'40" a 38°55'. Dimensions: 0,95 × 0,60 m.

COSTA SUDEST I EST D'ESPANYA

Núm. 832. Fulla VII. — Desde el cabo Roig hasta el cabo de las Huertas. — Treballs de 1876-1877; publicat en 1888. Long. 5°10' a 6°13'; lat. 37°53' a 38°24'. Dimensions: 0,58 × 0,93 m.

Núm. 833. Fulla VIII. — Desde el cabo de las Huertas hasta el cabo de San Antonio. — Treballs de 1876-1877; publicat en 1888. Long. 5°40' a 6°43'; lat. 38°20' a 38°51'. Dimensions: 0,58 × 0,93 m.

Núm. 834. Fulla IX. — Desde el cabo de San Antonio a la Albufera de Valencia. — Treballs de 1877; publicat en 1888. Long. 5°38' a 6°41'; lat. 38°48' a 39°19'. Dimensions: 0,58 × 0,93 m.

Núm. 835. Fulla X. — Desde la Albufera de Valencia hasta Moncófar (amb un plànol del port de Sagunto). — Treballs de 1877-1878; publicat en 1885. Long. 5°35' a 6°38'; lat. 39°17' a 39°48'. Dimensions 0,58 × 0,93 m.

Núm. 836. Fulla XI. — Desde Moncófar hasta Alcocebre. — Treballs de 1878; publicat en 1886. Long. 5°50' a 6°53'; lat. 39°46' a 40°16'. Dimensions: 0,58 × 0,93 m.

Núm. 837. Fulla XII. — Desde Alcocebre hasta el cabo de Tortosa. — Treballs de 1878 a 1880; publicat en 1887. Long. 6°12' a 7°15'; lat. 40°15' a 40°45'. Dimensions: 0,58 × 0,93 m.

Núm. 838. Fulla XIII. — Desde el cabo de Tortosa hasta la punta de la Palomera. — Treballs de 1886-1887; publicada en 1890. Long. 6°42' a 7°45'; lat. 40°42' a 41°11'. Dimensions: 0,58 × 0,93 m.

Núm. 871. Fulla XIV. — Desde la punta de la Palomera hasta el río Llobregat (amb tres vistes des de mar i el plànol del port de Garraf). — Treballs de 1882-1884; publicada en 1889. Longitud 7°39' a 8°21'; lat. 40°48' a 41°36'. Dimensions: 0,93 × 0,63 m.

Núm. 873. Fulla XV. — Desde el río Llobregat hasta el cabo de Tossa. — Treballs de 1884-85; publicada en 1888. Long. 8°16' a 9°20'; lat. 41°14' a 41°43'. Dimensions: 0,48 × 0,93 m.

Núm. 876. Fulla XVI. — Desde el cabo de Tossa hasta el cabo de Cervera. — Treballs de 1885-89; publicada en 1893. Long. 9°5' a 9°45'; lat. 41°39' a 42°26'. Dimensions: 0,92 × 0,48 m.

ILLES BALEARS — MALLORCA

Núm. 970. Fulla I. — Desde Morro de la Vaca hasta cabo Blanco (amb quatre vistes des de mar i Plano del surgidero de Miramar, a 1/12000). Treballs de 1890-1893; publicada en 1895. Longitud 8°20' a 9°1'; lat. 39°10' a 40°. Dimensions: 0,95 × 0,60 m.

Núm. 900. Fulla II. — Desde cabo Blanco hasta punta de Amer (amb tres vistes des de mar). — Treballs de 1891; publicada en 1894. Long. 8°58'30" a 10°; lat. 39°5' a 39°35'. Dimensions: 0,57 × 0,92 m.

Núm. 965. Fulla III. — Desde punta de Amer hasta Morro de Vaca (amb quatre vistes des de mar). — Treballs de 1891-93; publicada en 1895. Long. 8°59' a 10°3'; lat. 39°34' a 40°4'30". Dimensions: 0,59 × 0,95 m.

Núm. 346 A. Carta del golfo de Rosas. — Treballs de 1887; publicada en 1894. Long. 9°18' a 9°33'45"; lat. 42°2'12" a 42°18'. Dimensions: 0,62 × 0,46 m.

Núm. 870. Carta del río Llobregat al río Besós, con el puerto de Barcelona (1/16000). — Treballs de 1882-1884; publicada en 1892. Long. 8°21'10" a 8°28'; lat. 41°17'30" a 41°25'30". Dimensions: 0,93 × 0,58 m.

Núm. 772. Carta desde cabo de Cullera hasta el Grao de Valencia, comprendiendo la Albufera. — Treballs de 1877; publicada en 1880. Long. 5°47' a 6°2'; lat. 39°11' a 39°29'. Dimensions: 0,93 × 0,58 m.

COSTA ORIENTAL DE LA PENÍNSULA

Núm. 310 A. Plano del puerto de la Selva (Escala: 1/10000). — Treballs de 1888; publicat en 1889. Dimensions: 0,46 × 0,65 m.

- Núm. 309 A. Plano del puerto de Cadaqués (Escala: 1/10000).—Treballs de 1887; publicat en 1889. Dimensions: 0,49 × 0,65 m.
- Núm. 308 A. Plano de la bahía de Rosas (Escala: 1/14600).—Treballs de 1887; publicat en 1890. Dimensions: 0,47 × 0,65 m.
- Núm. 307 A. Plano del fondeadero de las islas Medas (Escala: 1/10000).—Treballs de 1886; publicat en 1889. Dimensions: 0,46 × 0,64 m.
- Núm. 880. Plano de la costa del cabo de San Sebastián, comprendiendo las islas Hormigas (Escala: 1/10000).—Treballs de 1886; publicat en 1890. Dimensions: 0,65 × 0,45 m.
- Núm. 306 A. Plano del fondeadero de Palamós (Escala: 1/10000).—Treballs de 1886; publicat en 1888. Dimensions: 0,45 × 64 m.
- Núm. 305 A. Plano del fondeadero de San Feliu de Guíxols (Escala: 1/5000).—Treballs de 1885; publicat en 1889. Dimensions: 0,65 × 0,45 m.
- Núm. 304 A. Plano del surgidero de Tossa (Escala: 1/5000).—Treballs de 1885; publicat en 1888. Dimensions: 0,30 × 0,49 m.
- Núm. 302 A. Plano de los surgideros de Blanes y de Lloret (Escala: 1/10000).—Treballs de 1885; publicat en 1888. Dimensions: 0,61 × 0,95 m.
- Núm. 869. Plano del fondeadero de Calella (Escala: 1/10000).—Treballs de 1885; publicat en 1888. Dimensions: 0,64 × 0,48 m.
- Núm. 858. Plano del surgidero de Arenys de Mar (Escala: 1/10000).—Treballs de 1885; publicat en 1887. Dimensions: 0,49 × 0,33 m.
- Núm. 301 A. Plano del fondeadero de Mataró (Escala: 1/10000).—Treballs de 1884; publicat en 1886. Dimensions: 0,67 × 0,47 m.
- Núm. 844. Plano de la rada de Masnou (Escala: 1/10000).—Treballs de 1884; publicat en 1886. Dimensions: 0,65 × 0,48 m.
- Núm. 300 B. Plano de la rada y puerto de Barcelona (Escala: 1/5000).—Treballs de 1882-83; publicat en 1913. Dimensions: 0,99 × 0,66 m.
- Núm. 176 A. Plano de los fondeaderos de Villanueva y Geltrú y de Sitges, desde la Torre de San Gervasio hasta Punta Grosa (Escala: 1/10000).—Treballs de 1883; publicat en 1885. Dimensions: 0,59 × 0,94 m.
- Núm. 100 A. Plano de los surgideros de Torredembarra y Altafulla (Escala: 1/10000).—Treballs de 1883; publicat en 1885. Dimensions: 0,65 × 0,48 m.
- Núm. 299 B. Plano de la rada y puerto de Tarragona (Escala: 1/6500).—Treballs de 1880; publicat en 1882. Dimensions: 0,61 × 0,93 m.
- Núm. 298 A. Plano de la rada y cabo de Salou (amb una vista del cap des del mar) (Escala: 1/14280).—Treballs de 1881; publicat en 1883. Dimensions: 0,42 × 0,64 m.
- Núm. 297 A. Plano del puerto del Fangar y golfo de la Ampolla (Escala: 1/21800).—Treballs de 1880; publicat en 1885. Dimensions: 0,65 × 0,46 m.
- Núm. 809. Plano de las golas del río Ebro (Escala: 1/11700).—Treballs de 1880; publicat en 1883. Dimensions: 0,57 × 0,93 m.
- Núm. 811 A. Plano del río Ebro desde las golas hasta Tortosa (Escala: 1/23500).—Treballs de 1880; publicat en 1883. Dimensions: 0,65 × 0,96 m.
- Núm. 238 A. Plano del puerto de los Alfaques (Escala: 1/29000).—Treballs de 1878; publicat en 1881. Dimensions: 0,59 × 0,95 m.
- Núm. 771. Plano del puerto y rada de Vinaroz (Escala: 1/10000).—Treballs de 1878; publicat en 1879. Dimensions: 0,60 × 0,45 m.
- Núm. 779. Plano del surgidero de Benicarló (Escala: 1/10000).—Treballs de 1878; publicat en 1880. Dimensions: 0,62 × 0,46 m.
- Núm. 296 A. Plano de los fondeaderos de Peñíscola (Escala: 1/5000).—Treballs de 1878; publicat en 1880. Dimensions: 0,64 × 0,48 m.
- Núm. 794. Plano de la olla de Benicasim (Escala: 1/19550).—Treballs de 1878; publicat en 1881. Dimensions: 0,29 × 0,44 m.
- Núm. 796. Plano del Grao de Castellón de la Plana (amb el plànol de Castelló, pres de Coello) (Escala: 1/12600).—Treballs de 1878; publicat en 1881. Dimensions: 0,45 × 0,66 m.
- Núm. 792. Plano del Grao de Burriana (Escala: 1/17700).—Treballs de 1878; publicat en 1881. Dimensions: 0,30 × 0,45 m.
- Núm. 295 A. Plano del puerto de Valencia (segons les dades facilitades per l'enginyer del port).—Publicat en 1907. Dimensions: 0,32 × 46 m.

Núm. 294 A. Plano de la rada de Cullera (Escala: 1/10000).—Treballs de 1877; publicats en 1878. Dimensions: 0,65 × 0,48 m.

Núm. 992. Plano del puerto de Gandía (Escala: 1/5000).—Treballs de 1898; publicat en 1900. Dimensions: 0,28 × 0,45 m.

Núm. 293 A. Plano del puerto de Dénia (Escala: 1/10000).—Treballs de 1877; publicats en 1879. Dimensions: 0,90 × 0,59 m.

Núm. 292 A. Plano de las ensenadas de Jávea y Portichol (Escala aproximada: 1/13000).—Treballs de 1877; publicat en 1883. Dimensions: 0,49 × 0,65 m.

Núm. 291 A. Plano de la ensenada de Morayra (Escala: 1/10000).—Treballs de 1876; publicat en 1877. Dimensions: 0,45 × 0,30 m.

Núm. 288 A. Plano de la ensenada de Altea (Escala: 1/18600).—Treballs de 1876; publicat en 1878. Dimensions: 0,64 × 0,47 m.

Núm. 287 A. Plano de la ensenada de Benidorme (Escala: 1/16000).—Treballs de 1876; publicat en 1877. Dimensions: 0,30 × 0,47 m.

Núm. 729. Plano de la rada de Villajoyosa (Escala: 1/10000).—Treballs de 1876; publicat en 1878. Dimensions: 0,37 × 0,27 m.

Núm. 286 A. Plano de la rada y puerto de Alicante (Escala: 1/5000).—Treballs de 1876; publicat en 1878. Dimensions: 0,94 × 0,60 m.

Núm. 285 A. Plano de la bahía de Santa Pola y de la isla de Tabarca (Escala aproximada: 1/25000).—Treballs de 1876; publicat en 1877. Dimensions: 0,61 × 0,95 m.

ILLES BALEARS

Núm. 891. Plano del puerto y parte de la bahía de Palma (Escala: 1/10000).—Treballs de 1890; publicat en 1894. Dimensions: 0,61 × 0,96 m.

Núm. 893. Plano de la ensenada de Santa Ponza y fondeadero de Paguera (amb una vista presa des del punt més alt de l'illa Malgrat) (Escala: 1/10166).—Treballs de 1890; publicat en 1892. Dimensions: 0,56 × 0,44 m.

Núm. 829 A. Plano del puerto de Andraitx (Escala: 1/10000).—Treballs de 1890; publicat en 1892. Dimensions: 0,46 × 0,30 m.

Núm. 896. Plano de los canales entre las islas Dragonera y Mallorca (amb dues vistes des de mar). (Escala: 1/13700).—Treballs de 1890; publicat en 1892. Dimensions: 0,35 × 0,53 m.

Núm. 971. Plano del puerto de Sóller (amb una vista des de mar) (Escala: 1/5000).—Treballs de 1893; publicat en 1894. Dimensions: 0,48 × 0,32 m.

Núm. 905. Plano del puerto de Pollensa (amb una vista des de mar) (Escala: 1/10000).—Treballs de 1892; publicat en 1894. Dimensions: 0,64 × 0,46 m.

Núm. 906. Plano de la bahía de Alcudia (amb una vista des de mar) (Escala: 1/14470).—Treballs de 1892; publicat en 1893. Dimensions: 0,65 × 0,42 m.

Núm. 290 B. Plano de puerto Colom (amb una vista des de mar) (Escala: 1/5000).—Treballs de 1891; publicat en 1892. Dimensions: 0,46 × 0,60 m.

Núm. 897. Plano de Puerto Petro y Cala Llonga (amb una vista des de mar) (Escala: 1/10000).—Treballs de 1881; publicat en 1893. Dimensions: 0,30 × 0,33 m.

Núm. 903. Plano de la isla de Cabrera y adyacentes (amb tres vistes des de mar) (Escala: 1/16209).—Treballs de 1891; publicat en 1893. Dimensions: 0,96 × 0,60 m.

Núm. 764 A. Plano del puerto de Cabrera (amb una vista des de mar) (Escala: 1/5070).—Treballs de 1891; publicat en 1893. Dimensions: 0,43 × 0,55 m.

Núm. 8 B. Plano del puerto de Mahón (amb dues vistes des de mar) (Escala: 1/8000).—Treballs de 1894; publicat en 1896. Dimensions: 0,62 × 0,94 m.

Núm. 973. Plano del puerto de Fornells (Escala: 1/10000).—Treballs de 1895; publicat en 1896. Dimensions: 0,66 × 0,48 m.

Núm. 972. Plano del puerto de Ciudadela (Escala: 1/3500).—Treballs de 1895; publicat en 1896. Dimensions: 0,45 × 0,65 m.

Núm. 987. Plano del puerto de Ibiza (Escala: 1/10000).—Treballs de 1895; publicat en 1897. Dimensions: 0,63 × 0,46 m.

Núm. 989. Plano del puerto de San Antonio (Escala: 1/10000).—Treballs de 1897; publicat en 1899. Dimensions: 0,31 × 0,47 m.

COLUMBRETS

Núm. 768. Plano de los islotes Columbretes y del Placer de la Barra Alta (amb cinc vistes des de mar) (Escala aproximada: 1/18000).—Treballs de 1878; publicats en 1879. Dimensions: 0,57 × 0,93 m.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya.*
Acadèmia de Ciències i Arts.

37. **Cartes et plans nautiques**, publicats pel *Service Hydrographique de la Marine*, de París.

Meridià inicial, París. També porta graduades les longituds de Greenwich.

Cartes de tipus molt semblant a les editades pel servei hidrogràfic espanyol. També porten nombroses edicions revisades, posteriors a la data indicada com a primera publicació.

Núm. 5321. Mer Méditerranée (partie Ouest).—Comprèn en longitud de 11°30' W. a 17°30' E.; lat. 30°20' a 47°. Amb els plànols de: Déroit de Gibraltar (1/500000), Malaga (1/25000), Almèria (1/30000), Carthagène (1/30000), Alicante (1/22500), Port de Valence (1/40000), Barcelone (1/40000), Port-Mahon (1/50000), Port-Vendres (1/15000), Sète (1/25000), Marseille (1/45000), Nice (1/20000), Bastia (1/20000), Bouches de Bonifacio (1/320000), Cagliari (1/30000), Gènes (1/30000), Livourne (1/30000), Naples (1/30000), Déroit de Messine (1/100000), Messine (1/32000), Palerme (1/30000), La Valette (Malte) (1/40000), Brindisi (1/40000), Venise (1/60000), Trieste (1/40000), Fiume (1/30000), Tripoli de Barbarie (1/60000), La Goulette (1/90000), Bône (1/30000), Philippeville (1/25000), Alger (1/30000), Oran (1/25000), Baie de Tanger (1/90000).—Any 1911. Dimensions: 0,65 × 0,96 m.

Núm. 5015. Bassin Ouest de la Méditerranée (première feuille), du méridien du cap de Gate au méridien de Toulon. Costes de França, d'Espanya i d'Algèria, illes Balears.—Longitud 4°20' W. a 3°40' E.; lat. 35°10' a 44°20'.—Any 1900. Dimensions: 0,96 × 0,68 m.

Núm. 1303. Du cap de Creux au cap Martin. Long. 0°14' a 5°13'; lat. 41°39' a 44°5'. Amb cinc vistes des de mar.—Treballs de 1844-1845; publicat en 1851. Dimensions: 0,60 × 0,90 m.

Núm. 2358. Du cap de Creux à Cette. Long. 0°24' a 3°50'; lat. 42°12' a 43°28'.—Treballs de 1839-1844; publicat en 1866. Dimensions: 0,94 × 0,60 m.

Núm. 1218. Du cap de Creux à Canet. Long. 0°39' a 1°; lat. 42°18'30" a 42°42'30". Amb dues vistes des de mar.—Treballs en la part francesa, de 1842-1844; publicat en 1849. Dimensions: 0,90 × 0,59 m.

Núm. 5131. Environs de Port-Vendres. Anse de Paulilles, Collioure, mouillage d'Argelès (Escala: 1/14400). Amb una vista des de mar.—Treballs de 1898; publicat en 1904. Dimensions: 0,64 × 0,95 m.

Núm. 5130. Port-Vendres (Escala: 1/5000).—Treballs de 1898; publicat en 1901. Dimensions: 0,63 × 0,45 m.

Núm. 1166. De l'embouchure de la Tet à Gruissan. Port de la Nouvelle. Long. 0°39' a 1°; latitud 42°42'30" a 43°8'20". Amb una vista des de mar.—Treballs de 1842; publicat en 1848. Dimensions: 0,96 × 0,59 m.

Núm. 1248. Carte particulière des côtes d'Espagne (Catalogne), partie comprise entre le cap de Creux et les îles des Mèdes. Long. 0°44' a 1°16'; lat. 42°2' a 42°19'. Amb dues vistes des de mar.—Treballs de 1844; publicat en 1850. Dimensions: 0,58 × 0,88 m.

Cartes i plànols publicats d'acord amb els treballs espanyols:

Núm. 4827. De Tarragone au cap de Creux. Long. 1°14' W. a 1°15'E.; lat. 41° a 42°20'.—Any 1895. Dimensions: 0,63 × 0,89 m.

Núm. 4720. De Valence à Tarragone. Long. 2°44' a 0°57' W.; lat. 39°22' a 41°23'. Amb el plànol del Port de Sagunto (Escala: 1/10000).—Any 1893. Dimensions: 0,95 × 0,65 m.

Núm. 4719. De Carthagène à Valence.

Núm. 4703. Mouillages sur la côte N. E. d'Espagne aux environs du cap de Creux. Port de la Selva (1/10000), Port de Cadaqués (1/15000), Mouillage des Mèdes (1/10000).—Any 1892. Dimensions: 0,60 × 0,44 m.

Núm. 4714. Mouillages sur la côte Est d'Espagne entre le cap St. Sébastien et Barcelone. Environs du cap St. Sébastien et mouillage de Palamós (1/25000), Mouillage de San Feliu de Guixols (1/12500), Mouillage de Tossa (1/25000), Mouillages de Blanes et de Lloret (1/25800), Mouillage de Calella (1/25000).—Any 1893. Dimensions: 0,65 × 0,41 m.

- Núm. 4234. Port de Barcelone (Escala: 1/16000).—Any 1888. Dimensions: 0,29 × 0,23 m.
- Núm. 4713. Mouillages sur la côte Est d'Espagne (Escala: 1/25000). Arenys de Mar, Mouillage de Mataro, Rade de Masnou, Mouillages de Villanueva y Geltrú et de Sitges, Mouillages de Torredembarra et d'Altafulla.—Any 1892. Dimensions: 0,64 × 0,42 m.
- Núm. 4136. Mouillage de Salou (Escala: 1/20000).—Any 1886. Dimensions: 0,30 × 0,45 m.
- Núm. 4082. Baies de Fangar et de la Ampolla (Escala: 1/26000).—Any 1885. Dimensions: 0,29 × 0,45 m.
- Núm. 4040. Port des Alfaques (Escala: 1/60000).—Any 1884. Dimensions: 0,29 × 0,46 m.
- Núm. 4712. Ports et mouillages sur la côte Est d'Espagne entre Valence et Tarragone. Bouches de l'Ebre (1/25000), Port de Vinaroz (1/20000), Mouillage de Benicarló (1/30000), Mouillage de Peñíscola (1/25000), Mouillage de Benicasim (1/50000), Castellon de la Plana (1/30000), Burriana (1/30000).—Any 1892. Dimensions: 0,65 × 0,42 m.
- Núm. 4033. Iles Columbretes (Escala: 1/18000). Amb una vista des de mar.—Any 1884. Dimensions: 0,60 × 0,41 m.
- Núm. 5468. Port de Valence (Escala: 1/12500).—Any 1912. Dimensions: 0,45 × 0,28 m.
- Núm. 4018. Rade de Cullera (Escala: 1/22500).—Any 1884. Dimensions: 0,30 × 0,22 m.
- Núm. 4043. Port de Denia. Port de Gandia (Escala: 1/15000).—Any 1885. Dimensions: 0,45 × 0,29 m.
- Núm. 4016. Baies de Javea et de Portichol (Escala: 1/28000).—Any 1884. Dimensions: 0,30 × 0,23 m.
- Núm. 3636. Plan de l'anse de Morayra (Escala: 1/11000).—Any 1878. Dimensions: 0,45 × 0,29 m.
- Núm. 4139. Mouillages d'Altéa et de Calpe (Escala: 1/65000). Any 1886. Dimensions: 0,22 × 0,29 m.
- Núm. 3657. Plan de l'anse de Benidorme (Escala: 1/32000).—Any 1879. Dimensions: 0,28 × 0,46 m.
- Núm. 4064. Baie de Villajoyosa (Escala: 1/10000).—Any 1885. Dimensions: 0,29 × 0,23 m.
- Núm. 4054. Port d'Alicante.
- Núm. 4036. Baie de Santa Pola et île de Tabarca.
- Núm. 5505. Iles Baléares. Long. 1°2' a 4°33' de Greenwich; lat. 38°32' a 40°24'.—Any 1916. Dimensions: 0,65 × 0,95 m.
- Núm. 5217. Ivice et Formentera. Long. 1°16' a 0°34' W.; lat. 38°30' a 39°20'. Amb plànols de Port de San Antonio (1/18000) i Passages entre Ivice et Espalmador, i una vista des de mar.—Any 1903. Dimensions: 0,92 × 0,61 m.
- Núm. 4943. Majorque. Du cap Blanco à l'île Dragonera. Long. 0°2'30" W. a 0°29' E.; latitud 39°21' a 39°37'. Amb plànol de Baie de Palma 1/20000.—Any 1896. Dimensions: 0,60 × 0,89 m.
- Núm. 4956. Majorque. De l'île Dragonera à la pointe Beca. Long. 0°9' W. a 0°37' E.; latitud 39°34' a 39°58'. Amb una vista des de mar.—Any 1896. Dimensions: 0,445 × 0,65 m.
- Núm. 5501. Majorque. De la pointe Beca à la pointe d'En Amer. Long. 2°54' a 3°39'; latitud 39°34' a 40°.—Any 1913. Dimensions: 0,47 × 0,64 m.
- Núm. 4948. Majorque. De la pointe d'En Amer au cap Blanco. Long. 0°26' a 1°10'; latitud 39°12' a 39°36'.—Any 1896. Dimensions: 0,47 × 0,64 m.
- Núm. 4945. Cabrera et îles adjacentes (Escala: 1/20000).—Any 1896. Dimensions: 0,64 × 0,45 m.
- Núm. 4722. Ports et mouillages des îles Majorque et Ivice. Port de Soller (1/10000), Canal de l'île Dragonera (1/34000), Port d'Andraitx (1/15000), Anse de Santa Ponza et port de Paguera (1/40000), Port de Cabrera (1/13000), Port Petro et Cala Llonga (1/12000), Port Colom (1/15000).—Any 1892. Dimensions: 0,61 × 0,42 m.
- Núm. 5117. Île Minorque. Long. 1°22' a 2°6'; lat. 39°45' a 40°8'. Amb una vista des de mar.—Any 1900. Dimensions: 0,44 × 0,64 m.
- Núm. 5077. Iles Baléares. Mouillages. Port d'Ivica (1/12500), Port de Fornells, Minorque (1/12500).—Any 1899. Dimensions: 0,45 × 0,65 m.
- Núm. 5012. Minorque. Port-Mahon (Escala: 1/10500). Amb una vista des de mar.—Any 1898. Dimensions: 0,44 × 0,63 m.

38. **Carte** publicades per l'*Istituto Idrografico della R. Marina*, Gènova.

Longituds de Greenwich.

Nombroses reedicions corregides.

En terra, corbes de nivell, i, en moltes, ombrejat.

Cartes valuoses i magníficament gravades.

Núm. 159. Isola di Sardegna (Escala: 1/350000). Long. 7°35' a 10°30'; lat. 38°38' a 41°38'.—Treballs de 1878-82; publicada en 1890. Dimensions: 0,95 × 0,71 m.

Núm. 81. Costa Settentrionale di Sardegna (Escala: 1/200000). Long. 7°57' a 10°1'; latitud 40°28' a 41°40'.—Treballs de 1878-80; publicada en 1883. Dimensions: 0,65 × 0,84 m.

Núm. 295. Isola di Sardegna. Parte centrale (Escala: 1/200000). Costa di Ponente. Longitud 7°50' a 8°50'; lat. 39°24' a 40°38'. Costa di Levante. Long. 9°19' a 10°18'; igual latitud.—Treballs de 1880-82; publicada en 1909. Dimensions: 0,66 × 0,82.

Núm. 82. Porto Conte e Rada di Alghero (Escala: 1/25000).—Treballs de 1879-81; publicada en 1882. Dimensions: 0,60 × 0,84 m.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*.

39. **Admiralty charts**, publicades pel *Hydrographic Office*, de Londres.

Cartes formades segons els treballs dels serveis espanyols i francesos. Nombroses revisions posteriors a la seva data.

Longituds de Greenwich. Punts de sonda en «fathoms». En terra, el relleu visible indicat per ratllat molt somer.

Núm. 2158 A. Mediterranean sea—western sheet (Escala: 1/2207800). Any 1883. Longitud 6°15' W. a 20° E.; lat. 33°35' a 46°.—Dimensions: 0,62 × 1,02 m.

Núm. 2717. Gibraltar to Alicante (Europe) i Cape Spartel to Cape Ferrat (Africa) (Escala: 1/686000). Any 1878. Long. 7°22' a 0°10' W.; lat. 34°45' a 38°40'. Amb els plànols, Salobreña anchorage (1/24270), Cala Honda (1/30000), Ferro Castle anchorage (1/30300), Adra anchorage (1/24100), Almeria road (1/24270), Cape de Gata and Escollo danger (1/59200), Port Genovés and San José bay (1/26000), Carboneras bay (1/48500), Port Aguilas (1/48500), Cope anchorage (1/48500), Mazarron and Subida bays (1/54800), Porman bay (1/16470), Escullos bay (1/35000), Nerja anchorage (1/58300), Herradura bay (1/58300), Berengueles bay (1/49200), Alboran island (1/28340), i una vista des de mar.—Dimensions: 0,64 × 0,95 m.

Núm. 1187. Alicante to Palamos with the Balearic islands (Escala 1/639000). Any 1882. Long. 0°40' W. a 5°10' E.; lat. 38°20' a 41°53'. Amb els plànols, Vinaroz (1/9716), Peñíscola road (1/10100), Javea bay (1/13000), Morayra bay (1/18200), Calpe anchorages (1/33880).—Dimensions: 0,62 × 0,94 m.

Núm. 160. Algiers to Genoa (Escala: 1/980160). Any 1928. Long. 2°10' a 9°25'; lat. 36°16' a 44°44'.—Dimensions: 0,96 × 0,63 m.

Núm. 1372. Cartagena to Cape San Antonio (Escala: 1/234000). Any 1890. Long. 1°5' W. a 0°37' E.; lat. 37°9' a 38°52'.—Dimensions: 0,81 × 0,62 m.

Núm. 1320. Cape San Antonio to Cape Tortosa (Escala: 1/228000). Any 1890. Longitud 0°40' W. a 1°2' E.; lat. 38°46' a 40°45'. Amb els plànols, Port Sagunto (1/20000), Port Gandia (1/10000), Valencia (outer anchorage) (1/35540).—Dimensions: 0,96 × 0,62 m.

Núm. 310. Cape Tortosa to Cape San Sebastian (Escala: 1/224000). Any 1892. Longitud 0°35' a 3°30'; lat. 40°38' a 41°55'.—Dimensions: 0,62 × 1,08 m.

Núm. 1804. Cape St. Sebastian to Cette (Escala: 1,146000). Any 1894. Long. 2°50' a 3°58'; latitud 41°49' a 43°28'. Amb dues vistes des de mar.—Dimensions: 1,25 × 0,62 m.

Núm. 1317. Majorca and Minorca (Escala: 1/193000). Any 1897. Long. 2°14' a 4°24'; latitud 39°3' a 40°9'.—Dimensions: 0,64 × 0,97 m.

Núm. 2428. Dragonera island to Carril bay (Escala: 1/48890). Any 1895. Long. 2°16' a 2°49'; lat. 39°20' a 39°37'.—Dimensions: 0,66 × 0,99 m.

Núm. 2394. Cabrera and adjacent islands (Escala: 1/16370). Any 1895. Amb una vista des de mar.—Dimensions: 0,98 × 0,65 m.

Núm. 1195. Approach to port of Barcelona (Escala: 1/16340). Any 1895. Amb plànol de Port of Barcelona (1/7520).—Dimensions: 0,99 × 0,66 m.

- Núm. 344. Port of Tarragona (Escala: 1/6680). Any 1895. — Dimensions: $0,62 \times 0,92$ m.
 Núm. 562. Port of Valencia (Escala: 1/5130). Any 1895. — Dimensions: $0,99 \times 0,66$ m.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*.

40. **Deutsche Admiralitätskarten**, publicades per *Reichsmarine-Amt*, Berlin.

Excel·lents cartes.

Nombrosos punts de sonda. Corbes de nivell i ombrejat en les parts de terra visibles des de mar.

Longituds de Greenwich.

Nombroses revisions després de les dates de publicació, prou modernes.

Núm. 293. Mittelmeer, Westlicher Teil (Escala: 1/2500000). Any 1908. Long. $6^{\circ}20'$ W. a 20° E.; lat. 32° a 46° . — Dimensions: $0,63 \times 0,92$ m.

Núm. 433. Valencia bis Genua (Escala: 1/750000). Any 1913. En dues fulles, que comprenen en longitud de $0^{\circ}30'$ W. a 9° E., i en latitud de 39° a 44° . Amb els plànols, Hafen von Marseille (1/25000), Hafen von Barcelona (1/20000), Hafen von Palma (Insel Mallorca) (1/20000). — Dimensions: de la fulla W., $0,73 \times 0,57$ m.; de la fulla E., $0,81 \times 0,47$ m.

Núm. 303. Gibraltar bis Ibiza (Escala: 1/750000). Any 1908. Long. $5^{\circ}50'$ W. a $1^{\circ}40'$ E.; latitud $34^{\circ}50'$ a $39^{\circ}5'$. Amb els plànols, Hafen von Alicante, Hafen von Cartagena, Hafen von Málaga, Hafen von Almería, Alborán, tots a escala 1/20000. — Dimensions: $0,62 \times 0,88$ m.

Núm. 304. Ibiza bis Sardinien (Escala: 1/750000). Any 1907. Long. $1^{\circ}10'$ a 9° ; lat. $35^{\circ}20'$ a $39^{\circ}22'$. Amb els plànols, Hafen von Tipaza (1/25000), Dellys (1/30000), Hafen von Cherchel (1/25000), Hafen von Bougie (1/50000), Hafen von Bône (1/25000), Hafen von Algier (1/25000). — Dimensions: $0,59 \times 0,92$ m.

Núm. 490. Cartagena bis Cabo San Antonio (Escala: 1/250000). Any 1913. Long. $1^{\circ}5'$ W. a $0^{\circ}37'$ E.; lat. $37^{\circ}9'$ a $38^{\circ}54'$. Amb els plànols, Hafen von Alicante (1/15000), Reede von Estacio und Grosa I. (1/35000), Reede von Torrevieja (1/35000), Javea Bucht (1/25000), Porman Bucht (1/20000). — Dimensions: $0,77 \times 0,59$ m.

Núm. 491. Cabo San Antonio bis cabo Tortosa (Escala: 1/250000). Any 1914. Long. $0^{\circ}45'$ W. a $1^{\circ}16'$ E.; lat. $38^{\circ}46'$ a $40^{\circ}45'$. Amb els plànols, Hafen von Valencia (1/15000), Hafen von Vinaroz (1/15000), Reede von Peñíscola (1/15000), Hafen von Gandía (1/20000), Columbretes Inseln (1/30000), Hafen von Denia (1/20000). — Dimensions: $0,88 \times 0,69$ m.

Núm. 492. Cabo Tortosa bis Meda Grande (Escala: 1/250000). Any 1914. Long. $0^{\circ}35'$ a $3^{\circ}36'$; lat. $40^{\circ}41'$ a $42^{\circ}8'$. Amb els plànols, Hafen von Barcelona (1/15000), Hafen von Tarragona (1/15000), Golfo de la Ampolla (1/50000). — Dimensions: $0,63 \times 1,00$ m.

Núm. 493. Meda Grande bis Sète (Escala: 1/150000). Any 1917. Long. $2^{\circ}45'$ a $3^{\circ}58'$; latitud $42^{\circ}3'$ a $43^{\circ}28'$. Amb els plànols, Hafen von Sète (1/15000), Islas Medas (1/25000), Puerto de Cadaqués (1/15000), Puerto de la Selva (1/25000), Bahía de Rosas (1/35000), Port-Vendres (1/10000). — Dimensions: $1,04 \times 0,66$ m.

Núm. 500. Sardinien, Nördlicher Teil (Escala: 1/250000). Any 1917. Long. $7^{\circ}39'$ a $10^{\circ}21'$; latitud $39^{\circ}56'$ a $41^{\circ}25'$. — Dimensions: $0,65 \times 0,92$ m.

Núm. 676. Mallorca und Menorca (Escala: 1/200000). — Any 1917. Dimensions: $0,61 \times 0,98$ m.

Núm. 681. Ibiza und Formentera (Escala: 1/150000). Any 1917. Amb els plànols, Hafen von San Antonio (1/20000), Hafen von Ibiza (1/20000), Durchfahrt zwischen Ibiza und Espalmador (1/40000). — Dimensions: $0,60 \times 0,68$ m.

Núm. 679. Cabrera Gruppe (Escala: 1/20000). — Any 1919. Dimensions: $0,74 \times 0,48$ m.

Núm. 680. Hafen von Menorca. Puerto de Mahón (1/10000), Puerto de Fornells (1/15000), Puerto de Ciudadela (1/10000). — Any 1920. Dimensions: $0,54 \times 0,80$ m.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*.

APÈNDIX

Haviem pensat donar per acabada aci la nostra tasca, però no hem gosat excloure una gran quantitat de mapes interessants per diversos conceptes, dels quals hem fet per extensió els cinc grups següents:

I. — Mapes diversos o d'escala inferior, alguns formant part d'atlas excel·lentíssims o de guies de viatge esdevingudes famoses.

II. — Mapes dels Pirineus centrals, malgrat caure aquesta regió fora dels límits de la nostra llengua, però tan freqüentada dels excursionistes catalans.

III. — Mapes que poden ésser preses com a punt de partida per a la revisió de la toponímia.

IV. — Mapes científics.

V. — Relleus.

I

MAPES DIVERSOS I A ESCALES MENORS

(seguint els agrupaments següents: mapes generals, d'atlas, parcials, de comunicacions i turisme)

41. **Mapa de Catalunya** 1/250000

Editat per Alberto Martín, Barcelona. Sense data.

Amb relació d'ajuntaments i agregats i distingint en colors els partits judicials.—Dimensions: 1,04 × 1,03 m.

42. **Plano de Catalunya** 1/300000

Publicat per R. M., 1894.—Dimensions: 0,95 × 0,93 m.

Imprès en negre. Cap indicació d'altimetria.

Consulta: *Centre Excursionista de Catalunya*.

43. **Carte hypsométrique des Pyrénées** 1/800000

Traçada per F. Schrader i Emm. de Margerie. Gravada i impresa per Ehrard Fres., París. Anuari del Club Alpin Français, 1892. Hachette et Cie., París, 1893.

Corbes de nivell i tintes hipsomètriques que varien als 250, 500, 1000, 1500, 2000, 2500 i 3000 metres.—Dimensions: 0,22 × 0,59 m.

Consulta: *Centre Excursionista de Catalunya*.

44. **Mapa de les terres de llengua catalana** 1/500000

Publicat per l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. Interessant mapa mural escolar que senyala el límit lingüístic del català.—Dimensions: 1,12 × 0,88 m. Sense data.

45. **Stielers Hand-Atlas**

Publicat per la casa Justus Perthes, Gotha. Mapes núm. 33: Pyrenäische Halbinsel, Bl. 2, i 35: Pyrenäische Halbinsel, Bl. 4, a escala de 1/1500000.—Dimensions: 0,32 × 0,395 m. Traçats per C. Vogel.

46. **Atlas universel de Géographie, Vivien de Saint-Martin & Schrader**

Traçat sota la direcció de F. Schrader. París, 1923. Librairie Hachette. Mapes núm. 22: Espagne et Portugal, fle. N. E. i 24: Espagne et Portugal, fle. S. E., a escala de 1/1250000; núm. 13: France, fle. S. O. i 14: France, fle. S. E., a escala de 1/1000000.—Dimensions: 0,37 × 0,49 m. Traçats per F. Prudent.

47. **Atlante Internazionale del Touring Club Italiano**

Executat sota la direcció de L. V. Bertarelli, O. Marinelli i P. Corbellini. Milano, 1928 (VI). Mapes 41-42: Spagna e Portogallo, foglio Est., i 35-36: Francia, foglio Sud (Escala: 1/1500000).—Dimensions: 0,41 × 0,52 m.

48. **Atlas général Vidal-Lablache**

Librairie Armand Colin, París. Núm. 88: Péninsule Ibérique (Carte physique), i 89: Espagne et Portugal (Carte politique) [Escala: 1/5000000].—Dimensions: 0,195 × 0,235 m.

49. **Diccionari Enciclopèdic de la Llengua catalana**

Publicat per Salvat Editors, S. A., Barcelona. Vol. I, A-C, 1930; vol. II, D-I, 1931.—Conté els següents mapes: Vall d'Andorra, Vall d'Aran, Pla de Bages, Illes Balears, Conca de Barbarà, Pla de Barcelona, Bergadà, Cardoner, Catalunya física i divisió comarcal (amb tints hipsomètriques i batimètriques). Catalunya: mapa toponímic i de comunicacions. Cerdanya, Riberes de l'Ebre, Empordà, Gadesa, Garrigues, Garrotxa, Gironès.

50. **Provincia de Barcelona**

1/250000

Confecionat per la *Jefatura de Obras Públicas del Estado*. Revisat en 1918.—Dimensions: 0,65 × 0,59 m.

51. **Mapes de les províncies de Barcelona, Gerona, Lérida, Tarragona, Valencia, Alicante i Castellón**

Traçats per *Benito Chías Carbó*. Editor, Alberto Martín, Barcelona.—Dimensions: 0,65 × 0,60 m.

52. **Mapas de las provincias españolas y posesiones de Africa**

Traçats per *Benito Chías Carbó*. Editor, Alberto Martín, Barcelona.—Dimensions: 0,41 × 0,33 m.

Alicante, Barcelona, Gerona, Huesca, Lérida, Tarragona, Teruel, Valencia, Zaragoza y Baleares.

53. **Mapa de carreteras del Real Automóvil Club de Cataluña**

Imprès sobre tela.—Dimensions: 0,77 × 0,72 m.

54. **Cartes-guides Campbell**

1/320000

Patrocinaades pels *Automobile Clubs* regionals de França. França dividida en 15 regions. Número 14, Les Pyrénées (Perpignan-Barcelone); núm. 15, Les Pyrénées (Bayonne-Saint-Sébastien). Blondel La Rougery, editor, París.—Dimensions: 0,63 × 0,93 m.

55. **Cataluña**

Guiés Cob. Carreteres de l'Estat, provincials, camins veïnals.—Dimensions: 0,66 × 0,44 m.

56. **Mapa de las carreteras de Cataluña**

Publicat per la *Guía del Automovilista*. I. G. Seix y Barral Hermanos, S. A., editors. Barcelona, 1926.—Dimensions: 0,68 × 0,63 m. Imprès sobre tela.

57. **Mapes Michelin**

1/400000

Editats per *Michelin et Cie.*, Clermond-Ferrand.

França: núm. 86, Luchon-Perpignan. Espanya: núm. 43, Zaragoza-Barcelona; núm. 45, Madrid-Zaragoza; núm. 47, Madrid-Valencia; núm. 49, Granada-Alicante. Impresos sobre paper i sobre tela.—Dimensions: 0,47 × 1,07 m.

58. **Guía Automovilista**

Oficial del *Real Moto Club de Cataluña*. 1.ª ruta: Catalunya — 16 circuits, sobre cartons de 0,17 × 0,10 m.

59. **Carte routière Taride**

1/250000

Tot França en 25 fulles. Fulles núm. 21, Pyrénées (Est), i 22, Pyrénées (Ouest). Publicada per Cartes Taride, París.—Dimensions: 0,61 × 0,88 m.

60. **Carreteras y caminos de Cataluña**

1/440000 (aproxim.)

Traçat per *V. Turell*. Editat per I. G. Seix y Barral Hermanos, S. A., Barcelona. Sense data.—Dimensions: 0,71 × 0,67 m.

61. **Provincias de España. Cataluña (1/400000) e Islas Baleares (1/800000)**

Ed. Blondel la Rougery, París.—Dimensions: 0,69 × 0,65 m.

62. **Mapa Turista de España**

1/500000

Fulla I, Barcelona, Valencia, amb les Islas Baleares, a escala d'1/800000. Ed. Blondel La Rougery, París.—Dimensions: 0,93 × 0,67 m.

63. **Carte touriste de France**

1/400000

Formada amb el concurs del *Touring Club de France*. França dividida en 15 fulles. Núm. 14, Toulouse, 2.ª edició 1913. Gravada i impresa per Lhrrard Frères, París. Publicada per Maison Andriveau Goujon, Henry Barrère, París.—Dimensions: 0,50 × 0,81 m.

Consulta: *Centre Excursionista de Catalunya*.

64. **Guides Baedeker**

Entre altres nombrosos mapes i plànols continguts en les célebres guies ens cal senyalar els següents: Pireneus, a escala de 1/1000000; Mallorca, a escala de 1/800000; Barcelona, a escala de 1/100000. Karl Baedeker, Leipzig.

65. **Guides Bleus**

Ens cal esmentar: Quillan, Perpignan, Amélie-les-Bains, le Canigou, a escala aproximada de 1/575000; Andorre et Cerdagne, a escala de 1/265000; St. Giron, Aulus, Ax-les-Thermes, a escala de 1/575000; La Catalogne (N. E.), a escala de 1/1000000. Librairie Hachette, París.

66. **Topo-guide du massif du Carlitte**

1/125000

Segons dibuix de J. Castex. Publicat pel Touring Club de France. Sense data.—Dimensions: 0,24 × 0,41 m.

II

PIRENEUS CENTRALS

67. **Carte du Mont-Perdu et de la région calcaire des Pyrénées centrales**

1/40000

Aixecat per *F. Schrader* i *L. Lourde Rochebleve*; traçat, dibuixat i gravat per Fz. Schrader, 1874. Extret de les Mémoires de la Société des Sciences physiques et naturelles de Bordeaux.—Dimensions: 0,40 × 0,48 m. Rellu per ratllat, molt efectiu.

Consulta: *Centre Excursionista de Catalunya*.

68. **Massif de Gavarnie et du Mont-Perdu**

1/20000

Topografia i dibuix per *F. Schrader*. Gravat i imprès per Ehrard Fres., París. Publicat per Maison Andriveau Goujon, Henry Barrère, París, amb el concurs del Club Alpin Français. 1914.—Dimensions: 0,56 × 0,66 m.

Relleu per corbes de nivell cada 20 metres, sense numerar, reforçades les dels centenars; els espadats dibuixats en morat, molt suggestius.

Consulta: *Centre Excursionista de Catalunya*.

69. **Massif du Vignemale. Les Hautes Pyrénées au Sud de Cauterets et à l'Ouest de Gavarnie**

1/20000

Topografia per *Alphonse Meillon*; dibuix per E. de Larminat; corbes batimètriques dels llacs francesos per L. Gaurier; gravat i imprès a l'Institut Cartographique de París. 1929.—Dimensions: 0,52 × 0,62 m.

Relleu per corbes de nivell a 20 metres d'equidistància, amb dibuix dels espadats i corbes mestres cada 100 metres.

Consulta: *Centre Excursionista de Catalunya*.

70. **Croquis fisiogràfic dels massissos centrals del Pireneu**

1/33000 (aproxim.)

Per *Ramon de Semir Arquer*. Comprèn la regió de la vall de Benasque i els massissos muntanyosos de la Maladeta, Posets, Perdiguero. Orografia representada pel sistema de línies de carena. Club Muntanyenc Barcelonès. Any 1931.—Dimensions: 0,46 × 0,87 m.

Per al coneixement d'aquesta regió, cal encara recordar els mapes que ja hem senyalat: Pyrénées centrales, per Schrader (núm. 25). Carte de la France, a 1/100000, del Ministeri de l'Interior (núm. 24), i l'anomenat de l'Estat Major, a (1/80000 núm. 20). D'ells, ja intencionadament, hem estès més la nostra informació.

III

MAPES AMB TOPONÍMIA CORRECTA

En sentit de la bona transcripció toponímica, a més dels mapes ja assenyalats especialment, hem d'indicar els següents:

71. **Pireneu català**

Mapes a escala de 1/100000 que acompanyen les guies itineràries, de *César August Torras*.

Comarca de Camprodón (dimensions: 0,22 × 0,23 m.); Garrotxa (0,50 × 0,50 m.); Conflent, Canigó, Vallespir, Alberes (0,43 × 0,89 m.); Ripollés (0,26 × 0,34 m.); Bergadà (0,49 × 0,43 m.); Comarca d'Olot (0,30 × 0,25 m.); Vall de Ribes (0,185 × 0,30 m.); Comarca del Cardener (0,48 × 0,64 m.); Cerdanya (0,34 × 0,37 m.).

72. **Vall d'Aran**

Mapa a escala de 1/130000 que acompanya la guia de Juli Soler.—Dimensions: 0,35 × 0,42 m. Any 1906.

73. **Del riu Foix al riu Tordera**

Dibuixat per J. Vintó.—Dimensions: 0,23 × 0,36 m. Acompanya «Excursions curtes», de V. de Lasserra, Barcelona, 1911.

74. **Conca de la Riera de Ribes (Penedès)** 1/100000
 Dibuixat per R. Vidal. Acompanya un article titulat «La Conca de la Riera de Ribes», per E. Vidal i Riba; publicat al Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya. Setembre de 1912.—Dimensions: 0,27 × 0,22 m.
75. **Regió del Montseny** 1/150000
 Per J. Brossa. Acompanya la guia «El Montseny», d'Eduard Vidal i Riba, any 1912, i més tard la nova guia itinerària publicada pel Centre Excursionista de Catalunya l'any 1920. Dimensions: 0,27 × 0,26 m.
76. **Carreteres i camins de Catalunya**
 Formulats per la Direcció d'Obres Públiques de la Mancomunitat de Catalunya. Barcelona, 1921.—Dimensions: 0,64 × 0,60 m.
77. **Regió de la costa i serres de Llevant, o sia del Besós al Tordera** 1/150000
 Acompanya la guia itinerària publicada pel Centre Excursionista de Catalunya en 1921.—Dimensions: 0,25 × 0,33 m.
78. **La Costa Brava**
 Cinc mapes parcials a escala de 1/100000 i altre de general a 1/250000, inclosos en el fulletó publicat pel Centre Excursionista de Catalunya l'any 1922. (Es de dordre només que els noms al nord del cap Falcó siguin totalment afrancesats.)
79. **Les Guílleries. Collsacabra** 1/100000
 Mapa itinerari que acompanya la guia «Les Guílleries» publicada pel Centre Excursionista de Catalunya en 1924.—Dimensions: 0,34 × 0,32 m.
80. **La Cerdanya** 1/120000
 Forma part del fascicle I de «Mapes i itineraris de Catalunya, València i Balears», Barcelona, 1927.—Dimensions: 0,32 × 0,38 m.
81. **Itineraris gràfics d'excursions**
 22 itineraris; 20 gràfics. C. E. Rafel Casanova i C. E. Minerva. Volum I, Barcelona, 1928.
82. **Itineraris gràfics i descriptius per a ús d'excursionistes**
 Publicat per S. E. P. I.; diverses fulles.
83. **Les muntanyes de Prades, el Montsant i serra La Llena** 1/75000
 Acompanya la guia itinerària per *Josep Iglésies* i *Joaquim Santasusagna*, publicada pel Centre de Lectura, de Reus. 1929.—Dimensions: 0,37 × 0,58 m.
84. **Del camp de Tarragona a l'Ebre** 1/100000
 Acompanya la guia itinerària del mateix nom per *Josep Iglésies* i *Joaquim Santasusagna*, publicada pel Centre de Lectura, de Reus (Secció Excursionista), 1931.—Dimensions: 0,42 × 0,46 m.

IV

MAPES CIENTÍFICS

85. **Red geodésica fundamental y de primer orden de España** 1/1500000
 Per l'*Instituto Geográfico y Estadístico*. Any 1918. Dimensions: 0,835 × 0,66 m. Representa bases, vèrtexs, costats i poblacions enllaçades; també s'hi troben indicats, la xarxa de Portugal i els enllaços per França i Algèria a la general d'Europa i a la primordial d'Àfrica.
 Acompanya l'obra «Red geodésica de primer orden de España». Madrid, Instituto Geográfico y Estadístico, 1918.
86. **Descripción geodésica de las Islas Baleares** 1/300000
 Per *Carlos Ibáñez e Ibáñez*. Litografia del Depósito de la Guerra, any 1869. Dimensions: 0,56 × 0,35 m. Mallorca, Menorca, Ibiza, Formentera, i petit esquema dels triangles entre les illes i el continent, a 1/4000000. Representa les bases geodèsiques, vèrtexs i costats de primer, segon i tercer ordres, determinació de posicions dels pobles, edificis notables i punts auxiliars.
 Acompanya l'obra dels mateixos títol i autor. Madrid, 1871.
 Consulta: *Biblioteca de Catalunya*.
Acadèmia de Ciències i Arts.
87. **Carte générale des triangles fondamentaux de la carte de France** 1/1600000
 Dóna la triangulació de primer ordre dels *Ingenieurs géographes militaires*. Traçada al Dépôt de la Guerre, 1864. Impresa en negre. Dimensions: 0,69 × 0,63 m.
 Consulta: *Biblioteca de Catalunya*.
88. **Nouvelle triangulation de la France (estat d'avenç a la fi de l'any 1931)** 1/1750000
 Publicada pel *Service Géographique de l'Armée*. París, 1932. Imprès en colors. Dimensions: 0,47 × 0,58.
 Consulta: *Biblioteca de Catalunya*.
89. **Carta geològica de Catalunya** 1/1350000
 Per Mossèn *Norbert Font i Sagué*; inclosa en la Geografia general de Catalunya, de Francesc Carreras i Candi. Barcelona, 1908.—Dimensions: 0,20 × 0,22 m.
90. **Mapa geológico de España** 1/400000
 Format i publicat per la *Comisión del Mapa geológico*. Sense data.
 En 64 fulles (de 0,325 × 0,42 les del centre), o bé en 16 fulles més grans, forma el conjunt d'Espanya, de 2,35 × 3,10 m.
91. **Mapa geológico de España** 1/1500000
 Format per comissions d'enginyers de mines, per ordre del Ministeri de Foment i publicat per l'*Instituto Geológico*. Madrid, 1919.—Dimensions: 0,62 × 0,82 m.
92. **Carte géologique détaillée de la France** 1/80000
 Publicada pel *Ministère des Travaux Publics*. 267 fulles, acompanyades de llibret explicatiu. Les fulles corresponen a les del mapa de l'Estat Major francès a la mateixa escala (núm. 20 del present catàleg).

93. **Carte géologique de la France** 1/1000000
Sota la direcció de *Michel-Lévy* i *Termier*. 4 fulles de $0,60 \times 0,65$ m.

94. **Carte géologique internationale de l'Europe** 1/1500000
Publicada d'acord amb les decisions d'una comissió internacional. Traçada a les oficines del Servei Geològic de Prússia. Impresa al Berliner lithogr. Institut. Dietrich Reimer, editor. Berlín, 1881-1913. Quaranta-nou fulles. Fulla 30 (B-V), comprèn França, Pireneus, nord de Catalunya; fulla 37 (B-VI), comprèn la resta de Catalunya, València i Balears; fulla 38 (C-VI), comprèn l'illa de Sardenya. --Dimensions de cada fulla: $0,49 \times 0,55$ m.

Consulta: *Acadèmia de Ciències i Arts*.

95. **Carte géologique des Pyrénées** 1/800000
Traçada per *Emm. de Margerie* i *Fr. Schrader*. Anuari del Club Alpin Français. 1891. Hachette et Cie., editors. París, 1892. --Dimensions: $0,22 \times 0,59$ m.

Consulta: *Centre Excursionista de Catalunya*.

96. **Mapa geológico de España** 1/4000000
Format per *M. Faura i Sans*. --Dimensions: $0,22 \times 0,31$ m. Enciclopedia Universal Ilustrada Europeo-Americana (article «Espanya»). Hijos de J. Espasa. Barcelona.

97. **Carte géologique de la Sierra de Majorque** 1/50000
Per *P. Fallot*. Any 1920. Dib. i imp. Société Française de Stéréotopographie, París.

En 3 fulles: Andraitx (dimensions: $0,75 \times 0,535$ m.); Sóller ($0,78 \times 0,465$ m.); Pollensa ($0,75 \times 0,585$ m.).

Consulta: *Centre Excursionista de Catalunya*.

98. **Bosquejo geológico de Montserrat**

Pel *Dr. M. Faura i Sans*. Enciclopèdia Universal, article «Montserrat». Hijos de J. Espasa. --Dimensions: $0,20 \times 0,27$ m.

A més dels mapes geològics que acabem d'esmentar, cal recordar les referències donades en el cos principal d'aquest catàleg: Carta geològica y topogràfica de San Julián de Vilatorca y sus alrededores (núm. 7), Mapa geològica y topogràfica de la provincia de Barcelona (núm. 8), Carta geològica dels voltants de la Seu d'Urgell (núm. 11), Fulles del mapa geològic a 1/50000 (número 12), Carte géo-tectonique de la région volcanique Olot-Bañolas (núm. 21), Mapa geològic de Catalunya (núm. 22).

99. **Mapa de les conques hidrogràfiques de Catalunya**

Per *Lluís Marian Vidal* (inclòs en la Geografia General de Catalunya, de F. Carreras i Candi). --Dimensions: $0,23 \times 0,31$ m.

100. **Influència de la direcció de les muntanyes sobre la traça dels rius principals de Catalunya** 1/1900000

Per *Lluís Marian Vidal* (inclòs en la Geografia general de Catalunya de F. Carreras i Candi). --Dimensions: $0,14 \times 0,15$ m.

101. **Sobre els vents estivals de convecció a la costa catalana**

Pel *Dr. Eduard Fontserè*, 8 planxes amb 14 mapes referents a l'evolució de la marinada, acompanyant aquest treball publicat a Arxius de l'Institut de Ciències, any V, núm. 3. Barcelona. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, 1917.

102. **Atlas pluviomètric de Catalunya**

Per *Joaquim Febrer*, encarregat de la Secció de Climatologia del Servei Meteorològic de Catalunya. Volum I de les Memòries Patxot, publicades per la Institució Patxot, Barcelona, 1930; 4.^t holandès. 54 planxes, com segueix: 1: Mapa de les estacions pluviomètriques; 2 a 13: Quantitats mitjanes de precipitació mensual; 14 a 17: Precipitació estacional; 18 a 20: Precipitació anyal; 21: Règims pluviomètrics típics; 22 a 33: Fracció de la pluja anyal que correspon a cada mes; 34 a 45: Freqüència de dies plujosos; 46 a 54: Freqüència de dies de neu.

103. **Carte des essences forestières de la moitié orientale des Pyrénées** 1/500000

Traçada per *H. Gaussen*. Corbes de nivell cada 100 metres. Acompanya l'obra del mateix autor «Végétation de la moitié orientale des Pyrénées (Sol-Climat-Végétation)». París, 1926.

104. **Carte des productions végétales** 1/50000

Per *H. Gaussen*, de la Facultat de Ciències de Tolosa. Lloc de venda, Librairie P. Lechevalier, París.

Li serveix de fons el mapa publicat pel «Service Géographique de l'Armée» (núm. 9 del nostre catàleg) i és publicada en quarts de fulla.

Cada fulla consta de tres parts: 1, carta agrícol, botànica i de les plantes medicinals; 2, carta forestal i agrològica; 3, signes convencionals, explicacions i dades.—Dimensions: 0,44 × 0,64 m.

Les fulles fins ara publicades són les següents:

- N.º XXV. 49, S. E.—Port-Vendres, S. E. Any 1925.
- » XXV. 50, N. E.—Cerbère, N. E. Any 1925.
- » XXV. 49, S. W.—Port-Vendres, S. W. Any 1930.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*.

105. **Carte générale bathymétrique des Océans**

Traçada per ordre del príncep *Albert I de Monaco*.

24 fulles en colors (16 sobre projecció cilíndrica i 8 sobre projecció polar). 2.ª edició revisada per Henri Bourée, Emm. de Margerie i G. Schott. Institut Océanographique, Monaco (1912-1930). Dimensions: 0,585 × 1,00 m.

Escala a l'equador, 1/10000000. Longituds de Greenwich. Corbes i tintes isobates i isohipses als 200, 500, 1000 metres i després cada mil metres.

Les fulles A_I i A_{IV} corresponen a les nostres mars.

Consulta: *Biblioteca de Catalunya*.

106. **Atlas lingüístic de Catalunya**

Per *Antoni Griera*. 4 volums foli publicats (locucions «abans d'ahir» a «els estreps»). Barcelona, INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, 1923.

107. **Atlas lingüistique de France**

Per *J. Guilliéron* i *E. Edmont*. 8 volums foli. París, 1902 a 1912.

108. **La frontera catalano-aragonesa**

Per *Antoni Griera* i *Gaja*. Diversos mapes que acompanyen aquest estudi geogràfico-lingüístic; publicat en 1914 dins la Biblioteca Filològica de l'Institut de la Llengua Catalana. Volum IV.

109. **Mapes lingüístics**

Per *K. Salow* i *F. Krüger*, que acompanyen «Sprachgeographische Untersuchungen über den östlichen Teil des Katalanisch-Languedokischen Grenzgebietes», per *K. Salow*, en la «Bibliothèque de Dialectologie Romane». Núm. 1. Hamburg, 1912.

110. **Mapa de les terres de llengua catalana**

(Fronteres del català enfront del llenguadocià, gascó, aragones, castellà i sard). Acompanya l'article «L'estudi de la llengua i l'excursionisme», per *Antoni Griera*, Pvre. Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya, abril i maig de 1916. — Dimensions: 0,16 × 0,23 m.

111. **Carta comarcal de Catalunya**

1/500000

Per *N. Font i Sigué*, Pvre. Il·lustrà el treball «Determinació de les comarques naturals i històriques de Catalunya», premiat als Jocs Florals de Barcelona, any 1897. (Li serveix de fons el mapa del Dépôt des Fortifications, núm. 31 d'aquest catàleg.) Es guardat inèdit al Centre Excursionista de Catalunya.

112. **Catalunya. Projecte de divisió comarcal**

Per *Pau Vila*. Acompanya l'obra «El problema comarcal de Catalunya», volum II de la Biblioteca d'Estudis Comarcals, publicada per la Casa del Vallès. Barcelona, 1931. — Dimensions: 0,46 × 0,43 m.

V

RELLEUS

113. **Montserrat**

Per *Francesc Parés*. Any 1912. Escala horitzontal, 1/10000; escala vertical, 1/7500. Dimensions: 0,95 × 0,67 m.

Exposat al Centre Excursionista de Catalunya.

114. **Montseny**

Per *Francesc Parés*. Any 1927. Escala horitzontal, 1/25000; escala vertical, 1/15000. Dimensions: 1,18 × 0,80 m. Basat en el mapa publicat pel Centre Excursionista de Catalunya (núm. 17).

Exposat al Centre Excursionista de Catalunya.

Deu gràfics per CAMIL PUIG.

ENRIC RIBAS I VIRGILI

El cinquantenari de la fundació de la primera societat excursionista

El Centre Excursionista de Catalunya té el seu origen en la fusió de les entitats Associació Catalanista d'Excursions Científiques, fundada l'any 1876, i Associació d'Excursions Catalana, que ho fou en 1878. Es el primer que amb aquest caràcter i aquesta finalitat actuà a la Península i dels primers constituïts a Europa. Té el seu domicili social en la part més vella de Barcelona, en l'indret del Mons Taber on, durant el segle IV, fou aixecat el Temple romà d'August, tres columnes del qual formen part de l'edifici social.

Les seves activitats s'han desplegat a través de les Seccions de Folklore, Fotografia, Arqueologia i Història, Enginyeria, Arquitectura, Esports de Muntanya, Geografia i Cinema dedicada al desplegament del cinema cultural i educatiu. Aquestes Seccions organitzen Cam-